

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

DAKA
DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

2022 YILI

ÇALIŞMA PROGRAMI

1 OCAK - 31 ARALIK 2022

BİTLİS - HAKKÂRİ - MUŞ - VAN (TRB2)

2022 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

1 OCAK – 31 ARALIK 2022

OCAK 2022

Bitlis- Hakkâri- Muş – Van (TRB2)

İçindekiler

ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
TABLolar DİZİNİ.....	iv
KISALTMALAR	v
1. GİRİŞ	1
1.1. KURULUŞ VE ORGANİZASYON YAPISI	2
1.2. KURUMSAL TEMEL POLİTİKALAR	3
1.3. 2014-2023 TRB2 BÖLGE PLANI	3
2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR.....	4
2.1. BEŞERİ SERMAYENİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (BSG-SOP).....	5
2.1.1. Amaç	5
2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	5
2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	10
2.1.4. Proje ve Faaliyetler.....	14
2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	21
2.1.6. İzleme ve Değerlendirme	22
2.2. VAN GÖLÜ HAVZASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (VAHA-SOP)	23
2.2.1. Amaç	23
2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	23
2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	26
2.2.4. Proje ve Faaliyetler.....	28
2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	34
2.2.6. İzleme ve Değerlendirme	35
2.3. EMEK YOĞUN SEKTÖRLERİN GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMIN ARTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (EYSG-SOP).....	36
2.3.1. Amaç	36
2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	36
2.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	38
2.3.4. Proje ve Faaliyetler.....	40
2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	44
2.3.6. İzleme ve Değerlendirme	46
2.4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI (YKF).....	47
2.4.1. Amaç	47
2.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	47
2.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	47

2.4.4.	<i>Proje ve Faaliyetler</i>	49
2.4.5.	<i>Program Süresi ve Zaman Planlaması</i>	56
2.4.6.	<i>İzleme ve Değerlendirme</i>	57
2.5.	KURUMSAL GELİŞİM	59
2.5.1.	<i>Çıktı Hedefleri</i>	59
2.5.2.	<i>Program Süresi ve Zaman Planlaması</i>	62
2.5.3.	<i>İzleme ve Değerlendirme</i>	63
3.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	64
4.	EKLER	66

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Ajans Organizasyon Yapısı	2
Şekil 2: TRB2 Bölge Planı Gelişme Eksenleri.....	3

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: BSG-SOP Çıktı Göstergeleri	10
Tablo 2: BSG-SOP Sonuç Göstergeleri	13
Tablo 3: BSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması	21
Tablo 4: BSG-SOP Faaliyet Tablosu	22
Tablo 5: VAHA- SOP Çıktı Göstergeleri	26
Tablo 6: VAHA- SOP Sonuç Göstergeleri	27
Tablo 7: VAHA -SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması	34
Tablo 8: VAHA – SOP Faaliyet Tablosu	35
Tablo 9: EYSG-SOP Çıktı Göstergeleri	38
Tablo 10: EYSG-SOP Sonuç Göstergeleri	39
Tablo 11: EYSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması	44
Tablo 12: EYSG-SOP Faaliyet Tablosu	46
Tablo 13: YKF Çıktı Hedefleri	47
Tablo 14: YKF Sonuç Göstergeleri	48
Tablo 15: YKF Faaliyetleri ve Zaman Planlaması	56
Tablo 16: YKF Faaliyet Tablosu	57
Tablo 17: Kurumsal Gelişim Çıktı Hedefleri	59
Tablo 18: Kurumsal Gelişim Faaliyetleri Zaman Planlaması	62
Tablo 19: Kurumsal Gelişim Faaliyet Tablosu	63

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
B2B	"Business to Business" şirketler arası pazarlama ya da satış uygulamaları
BEÜ	Bitlis Eren Üniversitesi
BGUS	Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BSG-SOP	Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
BSGPB	Beşerî Sermaye ve Girişimcilik Politikaları Birimi
BTK	Bilgi İletişim Teknolojileri Kurumu
CBİKO	Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
CI	Coğrafi İşaret
CMDP	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı
CUGEP	Çalışan ve Üreten Gençler Programı
DAİB	Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği
DAP	Doğu Anadolu Projesi
EURADA	European Association of Development Agencies (Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği)
EYSG-SOP	Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GES	Güneş Enerjisi Santrali
GPD	Güdümlü Proje Desteği
GSYH	Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖAP	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı
KSS	Küçük Sanayi Sitesi
KUK	Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü
KUSİF	Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu
KYKB	Kurumsal Yönetim ve Koordinasyon Birimi
MDP	Mali Destek Programı
MŞÜ	Muş Alparslan Üniversitesi
ORTKA	Ortak Kullanım Atölyeleri
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SBÜ	Sağlık Bilimleri Üniversitesi
SEGE	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPB	Sanayi Politikaları Birimi
SOP	Sonuç Odaklı Program
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
DAKASOGİP	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Sosyal Girişimcilik Programı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TKKPB	Tarım ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
TÜBİTAK SAGE	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VAHA-SOP	Van Gölü Havzası Sonuç Odaklı Programı
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YKF	Yerel Kalkınma Fırsatları
VAN YYÜ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

1. GİRİŞ

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun üçüncü maddesi uyarınca 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 karar sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ajans 1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 385. maddesi ve 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 187. maddesi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinasyonunda Van ili merkez olmak üzere, Bitlis, Muş ve Hakkâri illerinden oluşan TRB2 Düzey 2 İstatistiki Bölgesinde hizmet vermektedir.

2018 yılında, Bakanlık koordinasyonunda kalkınma ajansları tarafından bölgelerinde kalkınma süreçlerini yönlendirmek, merkezi ve yerel paydaşlarla birlikte kalkınma gündemini oluşturmak, öncelikli hedefler belirleyerek ortak program ve faaliyetlerle kalkınma süreçleri hızlandırmak amacıyla Sonuç Odaklı Program (SOP) yaklaşımı uygulamaya konulmuştur.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2022 Yılı Çalışma Programı ve Bütçesi, Sonuç Odaklı Program (SOP) yaklaşımına uygun olarak 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 187’nci, 193 üncü ve 196’ncı maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 21 inci maddesi hükümleri ve 2022 Yılı Çalışma Programı Usul ve Esasları çerçevesinde “Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi”, “Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması”, “Van Gölü Havzası” Sonuç Odaklı Programları ile “Kurumsal Gelişim”, “Yerel Kalkınma Fırsatları” bölümlerinde tanımlanan faaliyetler ve bu faaliyetlere ilişkin tahmini bütçelerden oluşmaktadır.

Genel Sekreter başkanlığında Ajans uzmanlarının katılımıyla hazırlanan 2022 Yılı Çalışma Programı ve Bütçesi 22/02/2022 tarih, 2022/02-1 sayılı Yönetim Kurulu Kararı doğrultusunda 22/02/2022 tarihinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın onayına sunulmuştur.

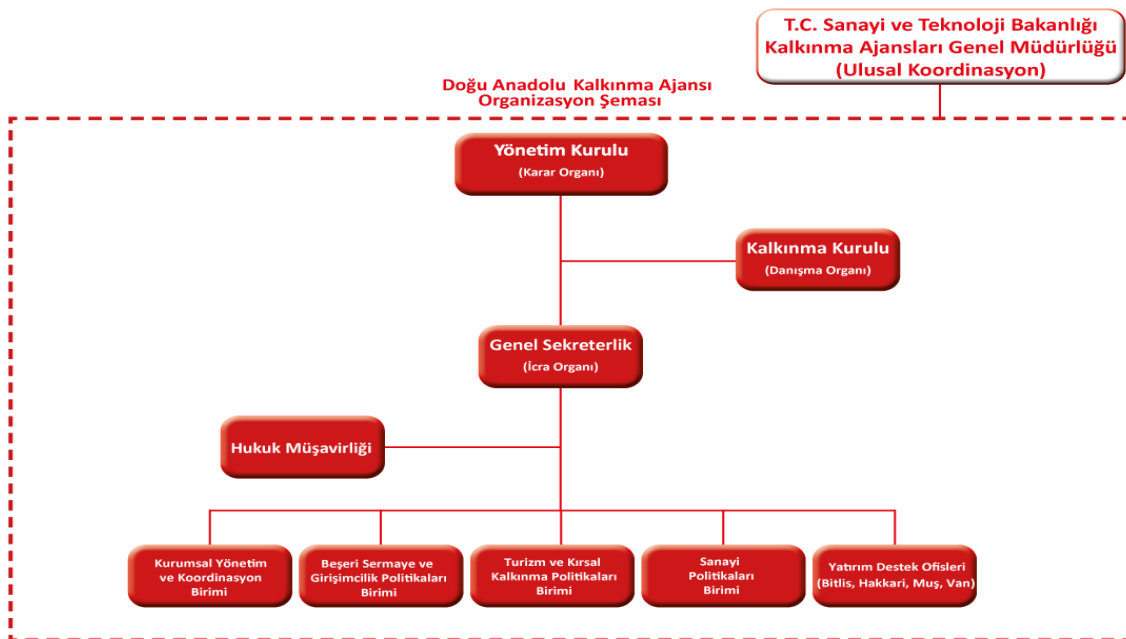
1.1. KURULUŞ VE ORGANİZASYON YAPISI

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) TRB2 Bölgesi olan Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerinde hizmet etmek üzere 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun üçüncü maddesi uyarınca 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 karar sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

Ajans, kuruluşundan itibaren devam ettirdiği planlama ve programlama, program yönetimi ve izleme şeklindeki fonksiyon bazlı birim yapılanma modelini 13 Ocak 2021 tarih ve 2021/4 sayılı Yönetim Kurulu onayıyla değiştirerek çıktı bazlı bir yapılanma modelini hayata geçirmiştir. Bu yapılanma modelinde TRB2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren sektörlerin gelişim potansiyeli ve Ajans'ın sonuç odaklı programları ile yönelmesi gereken alanlar çalışıldıktan sonra organizasyon yapısı ortaya çıkarılmıştır. Buna göre Ajans birimleri Beşerî Sermaye ve Girişimcilik Politikaları Birimi, Sanayi Politikaları Birimi, Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi ile Kurumsal Yönetim ve Koordinasyon Birimi olarak belirlenmiştir.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı hâlihazırda 1 Genel Sekreter, 1 Hukuk Müşaviri, 31 uzman, 8 idari destek personeli ve 18 yardımcı hizmet personeli olmak üzere toplam 59 personel ile görevlerini yerine getirmektedir.

Şekil 1: Ajans Organizasyon Yapısı

1.2. KURUMSAL TEMEL POLİTİKALAR

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının vizyonu *“2023’te, beşerî sermayesini geliştirmiş, etkin üretimle ekonomide yapısal dönüşümü ve büyümeyi sağlamış, oluşan sosyal refahtan herkesin adil bir şekilde faydalandığı, doğa ve kültürel mirasını koruyarak kullanan, yaşam kalitesi yüksek, jeo-ekonomik konumu ile çevresine etki edebilen, güvenle yaşanan bir bölge olmak”* şeklindedir.

Ajans misyonu ise *“TRB2 Bölgesi’nde (Bitlis, Hakkâri, Muş, Van) yerel potansiyelleri, kaynakları ve imkânları katılımcı bir yaklaşımla harekete geçirerek sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak”* olarak belirlenmiştir.

1.3. 2014-2023 TRB2 BÖLGE PLANI

Ajans koordinasyonunda Bölge’deki aktörlerin aktif katılımıyla hazırlanan 2014-2023 TRB2 Bölge Planı aşağıda belirtilen 3 temel gelişme eksenini ve bu eksenlere yönelik hedef ve stratejiler çerçevesinde hazırlanmıştır.

Şekil 2: TRB2 Bölge Planı Gelişme Eksenleri

2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

Ajansımız tarafından 2020-2023 dönemi için belirlenmiş olan

- TRB2 Bölgesi’nde başta çocuklar ve gençler olmak üzere, ülkenin yeni nesil ekonomisinin ihtiyaç duyduğu donanım, bilgiye ve beceriye sahip bireylerin yetiştirilmesi, kurum ve kuruluşların kurumsal kapasitelerinin ve beşerî sermayelerinin niteliğinin artırılması ve bu sayede bilinçli, aktif, sosyal ve kültürel anlamda gelişmiş, güçlü bir toplum inşa etmek amacıyla yürütmekte olduğu **Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (BSG SOP)**,
- TRB2 Bölgesi için özel bir çekim alanı oluşturan Van Gölü’nün koruma-kullanma dengesi gözetilerek etkileşimde bulunduğu alan içinde havza bazlı kalkınmaya yönelik en başta turizm sektörü olmak üzere gölü temel alan sektörlerin geliştirilmesi, yatırım altyapısının güçlendirilmesi, turizmde destinasyon odaklı yönetim ve pazarlama faaliyetlerinin oluşturulması ve çevre yönetiminin sağlanması suretiyle yaşam kalitesinin artırılması amacıyla yürütmekte olduğu **Van Gölü Havzası Sonuç Odaklı Programı (VAHA SOP)** ve
- TRB2 Bölgesi’nin potansiyeli doğrultusundaki emek yoğun sektörlerin geliştirilmesini, üretim ve istihdamı artıracak stratejik yatırımların Bölge’ye çekilmesini, Bölge’deki işletmelerin birbirleriyle ve Bölge dışındaki ilgili sektördeki işletmelerle ekonomik ve ticari iş birliklerinin güçlendirilmesine destek sağlanmasını, yatırım altyapısının iyileştirilmesini ve mevcut yatırımların ekonomik ve beşerî kapasitelerinin artırılmasını sağlamak amacıyla yürütmekte olduğu **Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı’nın (EYSG SOP)** uygulamasına 2022 yılında da devam edilecektir.

TRB2 Bölgesi’nde SOP’lar kapsamında yer almayan fakat Ajansın desteği ile potansiyeli hızlı bir şekilde ortaya çıkabilecek alanlara da Yerel Kalkınma Fırsatları (YKF) başlığı altında yer verilmiştir.

Sonuç odaklı programlar ve YKF kapsamında planlanan faaliyetlerin hayata geçirilmesi ile bölgenin kalkınmada önemli bir ivme kazanacağı, çalışma programı kapsamında planlanan faaliyetlerin orta ve uzun vadede bölgenin gelişmesine önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

2.1.BEŞERÎ SERMAYENİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (BSG-SOP)

2.1.1. Amaç

Genel Amaç

Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın amacı, TRB2 Bölgesi'nde ülkenin yeni nesil ekonomisinin ihtiyaç duyduğu donanım ve girişimcilik, yenilikçilik becerilerine sahip, teknoloji kullanımına yatkın gençlerin yetiştirilmesi, kurum ve kuruluşlarda görev alan personelin niteliklerinin geliştirilmesi yoluyla güçlü bir toplum inşa etmektir.

Özel Amaçlar

Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın özel amaçları şunlardır:

1. Emek-yoğun sektörler ve hizmet sektörlerinde nitelikli iş gücü altyapısını geliştirmek,
2. Geleceğin mesleklerine uygun nitelikte iş gücü altyapısını oluşturmak,
3. Kurum ve kuruluşların beşerî sermayesinin niteliğini artırmak,
4. Genç girişimciliği ve sosyal girişimcilik alanında farkındalık oluşturmak.
5. Çocuk ve gençlerin bilişim alanında niteliklerini artırmak.

2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Günümüzün gelişmiş ve kalkınmış toplumlarında beşerî sermaye önemli bir yer tutmaktadır. Beşerî sermaye genelde bütün demografik yapının, özelde ise üretim sürecine katılan iş gücünün, kamu ve özel sektörde istihdam edilen nüfusun üretim faktörlerini daha verimli ve etkin kullanılmasına imkân sağlayacak bilgi, beceri, tecrübe ve dinamizm gibi pozitif değerlerle donatılmasını ifade etmektedir. Ayrıca, beşerî sermaye yeni teknolojilerin icat edilmesine, etkin kullanılmasına ve benimsenmesine, ekonomik büyümeye, sosyal refah göstergelerinin artmasına imkân sağlayan bir etkiyi barındırmaktadır. Ülkelerin beşerî sermayeye yatırım yapmalarının tüm sektörlerde yüksek verimliliğe, gelir dağılımının adil olmasına, istihdam imkânlarının artmasına, bölgeler arası gelişmişlik farklarının giderilmesine ve bunun gibi birçok olumlu

etkilere yol açtığı tespit edilmiştir¹. Bu yönüyle beşerî sermaye bir ülkenin gelişmesinde ve kalkınmasında öncü rol oynayan güçlü bir işleve sahiptir.

Bölgemizdeki beşerî sermayenin önemli bir kısmını oluşturan 18-29 yaş arası genç nüfusun yetkinliklerinin teknolojik gelişmelere ve bölgenin ihtiyaçlarıyla uyumlu bir şekilde geliştirilerek istihdam edilebilirliğinin artırılması hususu bölgesel kalkınmaya hizmet edecek önemli bir gerekliliktir. 2017 SEGE verilerine göre bölge illerinin gelişmişlik sıralamasına bakıldığında; Bitlis'in 76., Hakkâri'nin 78., Muş'un 79. ve Van'ın ise 77. sırada olduğu görülmektedir. Söz konusu iller ve dolayısıyla TRB2 Bölgesi sosyoekonomik açıdan istatistiki bölgeler içinde gelişmişlik düzeyi itibarıyla en son sıralarda yer almaktadır. 2014-2023 Bölge Planı çalışmasında belirtilen stratejiler hayata geçirildiğinde bölgede yer alan illerin sosyoekonomik açıdan sahip oldukları durumun olumlu yönde değişmesi orta ve uzun vadeli projeksiyonlara göre mümkün görünmektedir. Bu çerçevede; söz konusu projeksiyonların olumlu sonuçlanabilmesi için bölgedeki beşerî sermayenin geliştirilmesine yönelik programların, projelerin ve uygulamaların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

TRB2 Bölgesi'nde tarım sektörünün yaygınlığı ile birlikte emek yoğun çalışma alanlarının hâkimiyeti, iş gücü ve ürün verimliliğinin düşük olmasına sebep olmaktadır. Tarım sektöründen sanayi sektörüne geçişin gerçekleşemediği, bölgesel gayrisafi yurtiçi hâsıla içerisinde sanayi sektörü payının tarım ve hizmet sektörlerine kıyasla sınırlı düzeyde kaldığı bölgede, istihdamın tarım ve hayvancılık başta olmak üzere katma değeri düşük sektörlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca; tarım sektöründe katma değeri yüksek ve imalat sanayiine girdi oluşturabilecek ürünlerden ziyade katma değeri düşük tarımsal faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir.

Emek yoğun sektörlerin yaygınlığı nedeniyle düşük nitelikli iş gücü ihtiyacının düşük nitelikli iş gücü profili ile eşleşmesi, bilişim teknolojilerinin sebep olduğu iş piyasasının değişen ihtiyaç ve beklentilerine uyum sağlamada önemli bir risk alanını oluşturmaktadır. İş piyasasındaki teknoloji temelli dönüşümlerden en çok etkilenecekler, bir diğer ifadeyle; teknolojik işsizlik riskini en fazla yaşayacak olanlar düşük beceri sahibi çalışanlardır. Bu nedenle bölgedeki beşerî

¹ Eser, K., & Gökmen, Ç. E. (2009). Beşerî Sermayenin Ekonomik Gelişme Üzerindeki Etkileri: Dünya Deneyimi ve Türkiye Üzerine Gözlemler. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 1(2), 41-56.

sermayenin geliştirilmesine yönelik geleceğin meslekleri, yazılım gibi alanlarda yenilikçi eğitim programları, proje ve uygulamaların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Toplumların ekonomik gelişim süreçlerinde refah seviyelerindeki artış, fiziki sermayelerinin yanı sıra beşerî sermayelerinin de geliştirilmesine bağlıdır. Bu çerçevede, TRB2 Bölgesi'ndeki kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin beşerî sermayesinin niteliğini artırmak amacıyla Ajans tarafından "TRB2 Bölgesi Eğitim İhtiyaç Analizi Raporu" hazırlanmıştır. Raporda bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin ihtiyaç duydukları eğitimler belirlenmiştir. BSG-SOP faaliyetleri kapsamında söz konusu raporda belirlenen eğitimlerin düzenli bir program çerçevesinde uygulanması planlanmaktadır.

Sosyal girişimcilik dünyada önemi giderek artan, sosyal değer üretme odaklı bir girişimcilik türüdür. Ülkemizde henüz yasal altyapısı oluşturulmamış olsa da çoğunlukla dernek, vakıf, kooperatif vb. örgütlenme modelleri ile sosyal girişimciliğin yaygınlaştığı görülmektedir. Temelde sosyal sorunlarla mücadele etmeye odaklanan ve bu amaçlarını inovatif girişimcilik prensiplerini kullanarak gerçekleştiren sosyal girişimciler; sosyal ve ekonomik refah artışına katkıları nedeniyle önemli birer aktör olarak görülmektedir. Özellikle işsizlikle mücadele konusunda; bir yandan işsizliğe karşı geliştirdikleri yaratıcı çözümlerle, diğer yandan da sosyal girişimlerinde istihdam ettikleri bireyler nedeniyle istihdama çift yönlü katkı sağlamaktadırlar. British Councilin 2019 yılında Türkiye'deki sosyal girişimci profilini ortaya koyan araştırması sonuçlarına göre; Türkiye'de, dünyadaki görünüme benzer şekilde sosyal girişimci olma eğiliminin genç nüfusta yoğunlaştığı görülmektedir. TRB2 Bölgesi'nin genç nüfus potansiyeli düşünüldüğünde; sosyal girişimciliğin, genç işsizliği ile mücadelede alternatif bir strateji olarak desteklenmesi önemlidir. Gençlerde sosyal girişimciliğin teşviki amacıyla, genç işsizlerin bölgedeki sosyal sorunlarla mücadele eden sosyal girişimci bireylere dönüşümünü destekleyici politika ve uygulama örneklerinin ortaya konulması, gençlere sosyal girişimcilik becerilerini kazandırmayı esas alan eğitim programlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu çerçevede bölgede sosyal girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla 2019 yılında Ajans bünyesinde Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Sosyal Girişimcilik Programı (DAKA-SOGİP) başlatılmıştır.

YÖK'ün 2019 yılında yayımladığı Geleceğin Meslekleri Çalışmaları Raporu'na göre; dünyada şu andaki işlerin %90'ı bilişim teknolojileri yeteneklerini gerektirmektedir. Zira Dünya Ekonomik Forumu'nun 2016'da açıkladığı İşlerin Geleceği raporunda da bugün ilkokula başlayan çocukların %65'inin şu anda var olmayan yeni iş türlerinde ve yeni fonksiyonları olan işlerde çalışacağı belirtilmektedir. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2018 ve 2020 yıllarında

yayımladığı İşlerin Geleceği Raporları da bilişim alanındaki niteliklere olan ihtiyacın artmakta olduğunu göstermektedir. Günümüzde belli bir kuşağa ait kadroların iş tecrübesi geniş, fakat dijital araçların uygulaması konusunda tecrübeleri gençlere göre çok daha sınırlı düzeydedir. “Y” ve “Z” kuşakları iş tecrübesi noktasında geride olsa bile, kendisinden önceki kuşaklara göre dijital dünyaya; bir diğer deyişle, bilişim teknolojilerine ve araçlarına hâkimdir. Geleceğin iş ve mesleklerindeki beklentiler bu hâkimiyetin, gençlerin iş gücü piyasasına girdikleri anda istihdam edilebilirlik kapasiteleri üzerinde doğrudan etkili olacağını göstermektedir. Bu nedenle çocuk ve gençlere odaklanan bilişim alanındaki temel ve ileri düzey nitelik ve beceri gelişimine dayalı eğitim programlarının dinamik bir yapıda planlanması, özellikle TRB2 Bölgesi gibi genç nüfus yoğunluğu yüksek olan bölgelerin kalkınması açısından kritik öneme sahiptir.

Türkiye’nin batı bölgelerinde katma değeri yüksek sektörlerle yönelim ve sektörel çeşitliliğin artması, başta tekstil ve giyim sanayi olmak üzere emek-yoğun sektörlerin daha doğuya kaymasına sebep olmaktadır. TRB2 Bölgesi’nde hem istihdam oranının artırılması hem de kadınların ekonomiye entegrasyonunun sağlanması amacıyla tekstil ve giyim sanayinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bölge’nin İran ve Irak’a komşu olması pazarlamada da Bölge’ye avantaj sağlamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının bölgelere göre çalışma alanları ve Endüstri 4.0 uyumlu mesleki eğitim alanlarını kıyaslandığı mesleki eğitim haritalandırma çalışması sonuçları incelendiğinde; giyim üretim teknolojisi ile tekstil teknolojisi alanlarının Bölge illerinde üst sıralarda yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla, tekstil ve hazır giyim sektörü TRB2 Bölgesi’nde üretim ve istihdam potansiyeli bakımından öne çıkan sektörler içerisinde yer almaktadır. Bölgede emek yoğun sektörler mesleki eğitim yatırımları ile desteklendiğinde gelecekte yüksek katma değerli ve rekabetçi ürün ve hizmetlerin üretilmesine imkân sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de ve bölgede iş gücü göstergeleri incelendiğinde Türkiye’de iş gücüne katılma oranı %49,3 iken bölgede %47,6’dır. Yaş gruplarına göre iş gücüne katılma oranlarına bakıldığında 15-24 yaş grubunda ülkede %39,1 iş gücü oranı bulunuyorken bölgede %38,6 iş gücüne katılma oranı bulunmaktadır. 25 yaş üzerine iş gücüne katılma oranına bakıldığında ülkede %51,7, bölgede 51,8 iş gücüne katılma oranı bulunmaktadır. İş gücüne katılma oranı kapsamında bölge ülke ile benzer oranlara sahip gözükmemekte iken işsizlik oranlarında bölgedeki toplam işsizlik oranının Türkiye geneli işsizlik oranına göre oldukça yüksek olduğu gözükmemektedir. Türkiye’de işsizlik oranı %13,2 iken TRB2 Bölgesi’nde 23,6’dır. Yaş gruplarına göre incelendiğinde 15-24 yaş grubu için Türkiye’deki işsizlik oranı %25,3 iken bölgede %32,4’tür. 25 yaş üzeri işsizlik

oranına bakıldığında ülkede %11, bölgede %20,6 işsizlik oranı bulunmaktadır.² Bu veriler bölgede özellikle genç iş gücünü önceliklendiren istihdam politikalarının aciliyetini göstermektedir.

TRB2 Bölgesi iş gücü piyasası incelendiğinde; bölgedeki yüksek işsizlik oranları, yeterli mesleki eğitime ve donanımına sahip olmayan genç nüfus yoğunluğu, istihdam olanaklarının yetersizliği ile birlikte gençlerde girişimcilik eksikliği dikkat çekmektedir. Bu anlamda İŞKUR aktif iş gücü programlarına ilaveten bölgede özellikle gençlerde girişimciliği teşvik etmeye ve girişimcilik becerileri kazandırmaya yönelik destekleyici eğitim program ve politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ulusal ve Bölgesel Planlarla İlişkisi

On Birinci Kalkınma Planı dönemi için belirlenen “insana yaraşır iş fırsatları sunan, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı; iş gücü niteliğinin yükseltildiği, verimli ve etkin kullanıldığı; tam istihdam düzeyine ulaşmış; küresel rekabete uyumlu ve uluslararası çalışma standartlarında bir endüstri ilişkileri sisteminin esas olduğu; sosyal diyalog mekanizmalarının işletildiği ve çalışma barışını hedefleyen; düzgün işlerin norm olduğu; tüm çalışanların sağlık ve güvenliğini koruyucu ve geliştirici İSG faaliyetlerini sistematik bir şekilde yürüten bir iş gücü piyasasına sahip olma” vizyonu çerçevesinde küresel gelişmeler de dikkate alınarak, Türkiye’nin kalkınma hedeflerini daha ileriye taşıyabilmek için “iş gücü piyasası” ve genç “istihdamı önemli” bir parametreyi oluşturmaktadır. Yine On Birinci Kalkınma Planı’nın 537. maddesinde “Ülkemizin beşerî yapısının güçlenmesine yönelik tüm kademelerde kapsayıcı ve kaliteli eğitim hamlesiyle bilgiyi ekonomik ve sosyal yarara dönüştüren, teknoloji kullanımına ve üretime yatkın nitelikli insan yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede; tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlamaları amaçlanmaktadır” denilmektedir. Ayrıca, Ajans tarafından hazırlanan 2014-2023 TRB2 Bölge Planında; “Güçlü Toplum” gelişme ekseninde, “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” hedefine yönelik planlamalar kapsamında bölgenin ihtiyaç duyduğu nitelikte iş gücünün yetiştirilmesi ve beşerî sermayenin geliştirilmesine yönelik tanımlanan faaliyetlerin gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

² Türkiye İstatistik Kurumu (2020). Yaş gruplarına göre işsizlik oranı, <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>, Erişim Tarihi: 08.02.2022.

Kalkınma Ajansları 2022-2023 Teması

Kalkınma ajansları olarak her yıl tüm bölgeler için önem arz eden bir konuya odaklanarak yerel ve ulusal farkındalık oluşturmaya ve sorunlara yerel müdahalelerle çözümler geliştirmek amacıyla 2022-2023 yılları teması olarak “**Genç İstihdamı**” olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, tema kapsamında bölgede genç istihdamının önceliklendirilmesi, geleceğin mesleklerinin gerektirdiği beceriler ile donatılması, becerilerine uygun işlerde istihdam edilmesi ve üretim süreçlerine aktif katılımının sağlanması yönünde faaliyetler tasarlanmıştır.

2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

BSG SOP kapsamındaki faaliyetler ile ulaşılması hedeflenen çıktı göstergeleri ve SOP sonuç göstergeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1: BSG-SOP Çıktı Göstergeleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu	Hazırlanan Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Strateji Raporu	Hazırlanan Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	Gerçekleştirilen İş birliği Toplantı Sayısı	8	Faaliyet Raporu
	TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı	Gerçekleştirilen Konferans Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Gerçekleştirilen Konferansa Katılımcı Sayısı	500	Faaliyet Raporu
	TEKNOFEST 2022 Fuarı Hazırlık Çalışmaları	Katılım Sağlanan Teknoloji Fuarı Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Ajans Desteği ile Fuar Katılımı Sağlanan Öğrenci Sayısı	20	Faaliyet Raporu
		Ajans Desteği ile Fuar Katılımı Sağlanan Proje Sayısı	7	Faaliyet Raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Kapasite Geliştirme	DAKA Girişimcilik Destek Programı	Gerçekleştirilen Girişimcilik Programı Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Kadın Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Erkek Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu
		Çocuk Girişimciliği Eğitimi Verilen Okul Sayısı	4	Faaliyet Raporu
		Çocuk Girişimciliği Eğitimi Alan Kız Öğrenci Sayısı	100	Faaliyet Raporu
		Çocuk Girişimciliği Eğitimi Alan Erkek Öğrenci Sayısı	100	Faaliyet Raporu
		Ben Girişimciyim Yarışması kapsamında Geliştirilen Girişimcilik Projesi Sayısı	10	Faaliyet Raporu
	Beceri Geliştirme ve İstihdam Programı	Hayata Geçirilen Program Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Program Bünyesinde Verilen Eğitim Sayısı	30	Faaliyet Raporu
		Program Kapsamında Verilen Eğitimlerden Yararlanan Kadın Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Program Kapsamında Verilen Eğitimlerden Yararlanan Erkek Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		İstihdam Edilen Kadın Sayısı	30	Faaliyet Raporu SGK Kayıtları
		İstihdam Edilen Erkek Sayısı	70	Faaliyet Raporu SGK Kayıtları
	TRB2 Bölgesi Kırsal İstihdamı Artırma Programı	Hayata Geçirilen Program Sayısı	1	Faaliyet Raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
		Program Bünyesinde Verilen Eğitim Sayısı	20	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Program Kapsamında Verilen Eğitimlerden Yararlanan Kadın Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Program Kapsamında Verilen Eğitimlerden Yararlanan Erkek Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		İstihdam edilen Kadın Sayısı	20	Faaliyet Raporu SGK Kayıtları
		İstihdam edilen Erkek Sayısı	30	Faaliyet Raporu SGK Kayıtları
	TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı	Gerçekleştirilen Yazılım Hareketi Programı Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Yazılım Hareketi Programı Kapsamında Eğitim Alan Kadın Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Yazılım Hareketi Programı Kapsamında Eğitim Alan Erkek Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
	Gençler İçin İlham Veren Konferanslar Programı	Gerçekleşen Konferans, Söyleşi Sayısı	25	Faaliyet Raporu
		Gerçekleşen Konferansa, Söyleşiye Katılan Kişi Sayısı	10.000	Faaliyet Raporu
	Manda Ürünlerinin Pazarlanması ve Satış Eğitimleri	Gerçekleştirilen Eğitim Sayısı	2	Faaliyet Raporu
		Eğitime Katılan Kadın Sayısı	100	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Eğitime Katılan Erkek Sayısı	150	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Kariyer Günleri Etkinlikleri	Gerçekleşen Kariyer Günleri Sayısı	4	Faaliyet Raporu
		Kariyer Günlerine Katılan Kişi Sayısı	4.000	Faaliyet Raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	2022 Yılı Teknik Destek Programı	Teknik Destek Kapsamında Gerçekleşen Eğitim Sayısı	25	Faaliyet Raporu
		Teknik Destek Kapsamında Eğitim Alan Kişi Sayısı	400	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Teknik Destek Kapsamında Eğitim Alan Kadın Sayısı	200	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
		Teknik Destek Kapsamında Eğitim Alan Erkek Sayısı	200	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
	2022 Yılı Fizibilite Desteği	Desteklenen Fizibilite Sayısı	5	Faaliyet Raporu

Tablo 2: BSG-SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
4	Ulusal Programlarda / Fuarlarda Derece Kazanan Öğrenci Proje Sayısı	Adet	8	Faaliyet Raporu
4	Hayata Geçirilen Sosyal Girişimcilik Projesi Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu, İzleme Raporları
4	Ticarileşen Girişim Sayısı	Adet	10	Desteklenen Girişim Sayısı
2, 5	Geliştirilen Yazılım Sayısı	Adet	10	Faaliyet Raporu
1, 3	İstihdam Edilen Kadın Sayısı	Kişi	50	Faaliyet Raporu SGK Kayıtları
1, 3	İstihdam Edilen Erkek Sayısı	Kişi	100	Faaliyet Raporu SGK Kayıtları

2.1.4. Proje ve Faaliyetler

2.1.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu

TRB2 Bölgesi illerinde 2020 yılı verilerine göre ortalanca yaşlar; Van'da 23, Muş'ta 22,6, Hakkâri'de 24,2, Bitlis'te 23,8 olup her dört ilde de Türkiye ortalamasının (32,7) oldukça altındadır (TÜİK, 2021). BSG-SOP'un özel amaçları arasında belirtilen “Geleceğin mesleklerine uygun nitelikte iş gücü altyapısını oluşturmak” ve “çocuk ve gençlerin bilişim alanında niteliklerini artırmak” maddeleri gereğince ve 2020 yılında başlattığımız “Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van İlleri Yazılım Hareketi” kapsamında Ajans uzmanlarına yol gösterici nitelikte olacak bir raporun öncelikli ve acil olduğu düşünülmektedir. Daha önce hazırlanmış bu tür bir çalışma bulunmamaktadır ve bunun eksikliği hissedilmektedir. Bu çerçevede, 2022 yılında gerçekleştirilmesi planlanan Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı'nda ele alınacak konular ışığında bölgesel ve ulusal istihdam politikalarının planlama çalışmalarına altlık oluşturmak üzere “TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu” hazırlanacaktır. Rapor hazırlığı kapsamında yazılım ve geleceğin meslekleri alanında çalışma yürüten uzmanlardan parçacıl hizmet alımının sağlanması planlanmaktadır.

TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Strateji Raporu

TRB2 Bölgesi dış pazarlara olan yakınlığı, genç nüfus yoğunluğunun yüksekliği, yatırım teşvikleri, sanayileşme potansiyeli, iç ve dış pazarlara ulaşım olanakları düşünüldüğünde belli sektörlerde küresel bir oyuncu olma potansiyeli taşımaktadır. Bu potansiyelin ortaya çıkarılması Bölge'nin finansal ve beşerî kaynaklarının gelecek vadeden ve katma değerli fark oluşturacak belli alanlara odaklı kullanılması ile mümkündür. Bu alanların ve alanlara müdahale noktalarının belirlenmesi ise akıllı uzmanlaşmanın sağlanması ve sürdürülebilir bir yenilikçilik sistem içerisinde öncü sektörleri ve bu sektörlerin ne şekilde geliştirilmesi gerektiğinin belirlenmesi ile mümkündür. Faaliyet ajans personeli kanalıyla gerçekleştirilecektir. Bunun için 2022 yılında aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirilecektir:

- **“Akıllı Uzmanlaşmaya Yönelik Bölgesel Araştırma ve Yenilik Stratejisi Hazırlama Kılavuzu'nun güncellenmesi:** 2013 yılında hazırlanan ve TRB2 Bölgesi'nde akıllı uzmanlaşmaya altlık oluşturacak olan bölgesel inovasyon stratejisi yol haritasının da ortaya konulduğu “Akıllı Uzmanlaşmaya Yönelik Bölgesel Araştırma ve Yenilik Stratejisi Hazırlama Kılavuzu” güncellenecektir.

- **Bölgesel Yenilik Stratejisi Belgesinin Hazırlanması:** Güncellenen “Akıllı Uzmanlaşmaya Yönelik Bölgesel Araştırma ve Yenilik Stratejisi Hazırlama Kılavuzu’nda belirlenen yol haritası izlenerek Bölgesel Yenilik Strateji Belgesi hazırlanacaktır.
- **Akıllı Uzmanlaşma Stratejisinin Hazırlanması:** Hazırlanan Bölgesel Yenilik Strateji Belgesi’ne dayanılarak TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi ortaya konulacaktır.

2.1.4.2. İş Birliği ve Koordinasyon

Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları

Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programının 2022 faaliyetlerinin tanıtımı, proje fikirlerinin geliştirilmesi amacıyla bölgedeki paydaşlarla düzenli olarak toplantıların gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı

Türkiye’de 2030 yılına kadar; 3,1 milyon iş artışı potansiyeli, 7,6 milyon iş kaybı, 8,9 milyon yeni iş ve 1,8 milyon mevcut olmayan yeni iş oluşması beklenmektedir (Mc Kinsey & Company, 2020). TRB2 Bölgesi illerinde 2020 yılı ortanca yaşlar; Van’da 23, Muş’ta 22,6, Hakkâri’de 24,2, Bitlis’te 23,8 olup her dört ilde de Türkiye ortalamasının (32,7) oldukça altındadır³. “Genç İstihdamı” teması ve BSG-SOP’un özel amaçlarına yönelik orta ve uzun vadeli planlama çalışmalarına kaynaklık etmek üzere önemi son yıllarda dikkat çekici bir şekilde artan geleceğin meslekleri ve yazılım alanındaki gelişmelerin ele alınacağı üç günlük bir Konferans düzenlenecektir. Konferansın 26 kalkınma ajansı, bölge kalkınma idareleri, kurum ve kuruluşların- temsilcileri ve uluslararası uzmanların katılımı ile gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Konferansın genel yönetim giderleri kapsamında hizmet alımına gidilecektir.

TEKNOFEST 2022 Fuarı Hazırlık Çalışmaları

TEKNOFEST, ülkemizin en önemli bilim, teknoloji ve uzay festivali olarak bilinmektedir. 2021 yılında söz konusu fuara, bölgemizden yüksek düzeyde katılım sağlamak amacıyla Ajansımızın

³ Türkiye İstatistik Kurumu (2021). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2020-37210>, Erişim Tarihi: 08.02.2022.

öncülüğünde üniversiteler ve liselerde proje hazırlayan ekiplere yönelik danışmanlık sağlanmıştır. Bu çalışmalarımızın sonucunda Bölge'den TEKNOFEST fuarına başarılı proje sunma konusunda önemli bir aşama kaydedildiği gözlenmiştir. Bu çerçevede 2022 yılında BSG SOP'un amaç ve öncelikleriyle uyumlu olarak söz konusu fuara daha fazla sayıda proje sunmak ve ulusal düzeyde başarı sağlamak üzere 2021 yılında başlatılan bu faaliyetin uygulamaları devam edecektir. Öğrencilerin proje geliştirmelerinde ihtiyaç duydukları malzemeler, ulaşımı, konaklaması gibi alanlarda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.

2.1.4.3. Kapasite Geliştirme

DAKA Girişimcilik Destek Programı

2019 yılında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Sosyal Girişimcilik Programı ilan edilmiştir. Bu kapsamda 2019-2021 yılları arasında 18-29 yaş aralığındaki gençlere 10 atölye çalışması gerçekleştirilmiştir. İş fikri olan ya da hâlihazırda bir girişimi olan kişilere yönelik danışmanlık ve mentorluk desteği sağlanmıştır. Pandemi döneminde gençlerin ilgisini canlı tutmak için çevrim içi vaka yarışmaları düzenlenmiştir. Van Teknokent iş birliğinde Ben Girişimciyim Yarışması düzenlenmiştir. Bu yarışma kapsamında 260 girişim fikri başvurusu alınmış ön elemenden geçen 66 girişim fikri sahibine girişimcilik adımları ile ilgili eğitimler verilmiştir. Bu eğitimlerin ardından tekrar bir jüri elemesi yapılarak 10 girişim fikrine prototip malzeme desteği sağlanmıştır. 2022 yılı faaliyetleri kapsamında kalkınma ajansları teması olarak belirlenen “Genç İstihdamı” teması kapsamında bölgemizde genç girişimciliğini yaygınlaştırmak, gençlerin girişimcilik alanındaki bilgi, beceri ve tecrübelerini artırmak amacıyla; uygulamaları 2019 yılında başlayan DAKA Girişimcilik Programının aşağıda belirtilen faaliyetlerin 2018 yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında desteklenen INNOVAN Girişimcilik Merkezinde yürütülmesi planlanmaktadır. Faaliyetler kapsamında eğitimlerin gerçekleştirilmesi, prototip malzeme desteğinin sağlanması, derece alan öğrencilere ödüllerin temin edilmesi konularında hizmet alımı gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda planlanan faaliyetler şunlardır:

Sosyal Girişimcilik Faaliyetleri

Ülkemizde ve dünyada giderek trend haline gelen ve genç istihdamı için alternatif bir alan olarak ortaya çıkan sosyal girişimcilik gittikçe önem kazanmaya başlamıştır. British Council'in 2019 yılı Türkiye'de Sosyal Girişimlerin Durumu Raporuna göre Türkiye'de 9.000 sosyal girişim var iken Doğu Anadolu Bölgesi'nde 2 adet sosyal girişim bulunmaktadır. Ajans tarafından bölgede

beşerî sermayenin geliştirilmesi ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması kapsamında 2019 yılında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Sosyal Girişimcilik Programı (DAKA-SOGİP) başlatılmıştır. Program kapsamında 2019-2021 yılları arasında 18-29 yaş aralığındaki gençlere yönelik sosyal girişimcilik alanında atölye çalışmaları, farkındalık eğitimleri ve girişimcilik kampları gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca iş fikri olan ya da hâlihazırda bir girişimi olan kişilere yönelik danışmanlık ve mentorluk desteği sağlanmıştır. 2022 yılında Genç İstihdamı” teması ve TRB2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı hedefleri doğrultusunda yukarıda bahsedilen faaliyetler devam edecektir. Ayrıca Ankara Kalkınma Ajansı, İpekyolu Kalkınma Ajansı, Bursa Bilecik Eskişehir Kalkınma Ajansı, Çukurova Kalkınma Ajansı ve Ajans’ımızın öncülüğünde sosyal girişimcilik alanında ortak sosyal girişimcilik yarışması, gençlere yönelik eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Teknogirişimcilik Faaliyetleri

TRB2 Bölgesi’nde nitelikli girişimciliğin özendirilmesi, girişimciler tarafından piyasada rekabet edebilen yenilikçi ve teknoloji düzeyi yüksek olan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, ticari değer taşıyan projelerin hayata geçirilmesini teşvik etmek amacıyla 2021 yılında Van YYÜ Teknokent iş birliğinde “Ben Girişimciyim Yarışması” başlatılmıştır. 2021 yılında başlatılan yarışmaya Covid-19 pandemi şartlarına rağmen 260 aday başvuru yapmıştır. Bu adaylar arasından 66 girişimci adayı ön elemeyi geçmiştir. Ön elemeyi geçen girişimci adaylarına yönelik bir dizi eğitim ve mentorluk desteği sağlandıktan sonra 10 girişimci ikinci aşamayı başarılı bir şekilde geçerek prototip desteği almaya hak kazanmıştır. Ben Girişimciyim Yarışmasının uygulamalarının 2022 yılında devam etmesi planlanmaktadır.

Çocuk Girişimciliği Faaliyetleri

Gelişmiş ülkelerde girişimcilik teşvik edilmekte ve bu alanda her yaş düzeyinde eğitimler verilmektedir. Bu çerçevede bölgede girişimcilik kültürünün küçük yaşlardan başlayarak kurumsallaşmasını sağlamak amacıyla pilot bir uygulama olarak Van ilinde seçilecek 4 ilköğretim okulundaki 6. ve 7. sınıf öğrencilerine TÜBİTAK tarafından onaylanan “Çocuk Girişimciliği Programı” düzenlenecektir. Bu kapsamda 2021 yılında Van ilinde pilot olarak seçilen 4 adet okul yöneticileri ile toplantılar gerçekleştirilip Ajansın bu faaliyet kapsamındaki amacı ve hedeflediği sonuçlar paylaşılarak iş birliği başlatılmıştır. Ardından pilot olarak seçilen okullardan her okuldan 2’şer öğretmen olmak üzere toplam 8 öğretmen 4 günlük hızlandırılmış eğitici eğitimine alınmıştır. 2022 yılında eğitici eğitiminden sonra her okuldan 2 grup olacak ve her grubun 6 kişiden oluşacak şekilde 48 öğrencinin çocuk girişimcilik eğitimi alması

planlanmıştır. Ayrıca seçilen okullarda girişimcilik kulüpleri oluşturularak yıl sonunda okullar arası girişimcilik yarışması düzenlenecektir. Girişimcilik yarışmasını kazanan ilk üç öğrenciye çeşitli ödüller verilecektir.

Beceri Geliştirme ve İstihdam Programı

TRB2 Bölgesi'nde bölgedeki ticaret ve sanayi odaları, ticaret borsaları, esnaf ve sanatkâr odaları, mesleki eğitim merkezleri, organize sanayi bölgeleri, Van Teknokent, Van İŞGEM, firma temsilcileri ile ihtiyaç duyulan iş gücü niteliklerinin tespit edilmesine yönelik görüşmeler yapılacaktır. Bu görüşmeler neticesinde hangi firmaların ve kurumların hangi nitelikte ve sayıda iş gücüne ihtiyacı olduğu tespit edilecektir. Bu kapsamda görüşme yapılan firmalardan istihdam garantisi alınarak ihtiyaca uygun beceri kazandırma ve mesleki eğitim programları tasarlanarak uygulanması planlanmaktadır. Oluşturulacak eğitim programı firmalarla istişareler sonucunda belirlenecektir. Eğitimler genel olarak beceri geliştirmeye yönelik olacaktır. Eğitimlerin sağlanması konusunda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.

TRB2 Bölgesi Kırsal İstihdamı Artırma Programı

“Genç İstihdamı” teması kapsamında DAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde kurulan Çiftçi Eğitim Merkezi ile protokol imzalanacaktır. Protokol kapsamında TRB2 Bölgesi kırsalında yaşayan genç nüfusun istihdamına katkı sağlamak amacıyla tıbbi ve aromatik bitkilerin üretilmesi, büyükbaş ve küçükbaş hayvan bakımı, süt ürünlerinin üretilmesi ve seracılık gibi eğitimler verilecektir. Ayrıca bölgede istihdamın artırılmasına katkı sağlayacak kooperatifleşme, girişimcilik, proje hazırlama ve uygulamaya yönelik eğitimlerin verilmesi de planlanmıştır. Eğitimlerde katılımcıların ulaşımı konusunda hizmet alımı gerçekleştirilecektir

TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı

2021 yılında, Ajans, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), bölgedeki üniversiteler ve bölgedeki il milli eğitim müdürlükleri iş birliğinde, TRB2 Bölgesi'nde lise ve üniversite düzeyinde eğitim gören gençlere yönelik yazılım alanında farkındalık, bilgilendirme ve uygulamalı eğitimler gerçekleştirmek amacıyla “TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı” protokolü imzalanmıştır. Faaliyet kapsamında milli eğitim müdürlükleri ve üniversite koordinatörlükleri seçilmiş 11 yazılım kulübü oluşturulmuş ve www.yazilimhareketi.com adlı web adresi üzerinden 1.395 öğrenci kaydı alınarak temel yazılım eğitimleri verilmeye başlanmıştır. 2022 yılında söz konusu eğitimlere devam edilecektir. BTK Akademi üzerinden çevrim içi eğitimler tamamlandıktan sonra, online bir sınav yapılacaktır. Sınav sonucuna göre

öğrencilere yüz yüze eğitimler verilmesi planlanmaktadır. Eğitimlerden sonra öğrencilerin sınavı geçen kişi sayısına göre 2'şer ya da 4'er kişilik ekiplere ayrılması öngörülmektedir. Van'da düzenlenmesi planlanan bir etkinlikle ekipler arasında bir yarışma yapılacaktır. Yarışmanın belirlenecek bir yazılım teması üzerinden yapılması planlanmaktadır. Kriterler BTK tarafından belirlenecektir. Yüz yüze gerçekleştirilecek eğitimler, yapılacak yarışma kapsamında derece alan öğrencilere sağlanacak ödüller ve faaliyetin genel yönetim giderleri kapsamında hizmet alımı gerçekleştirilecektir.

Gençler İçin İlham Veren Konferanslar Programı

Ajansımız tarafından 2018 yılından beri TRB2 Bölgesi'ndeki gençlerin vizyonuna katkı sağlamak amacıyla ülkemizin önde gelen akademisyen, girişimci, yazılımcı, sanatçı, yazar gibi şahsiyetlerin katılım sağladıkları konferans söyleşi ve imza günü gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Bu kapsamında bugüne kadar 42 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere yaklaşık 6 binin üzerinde gencin katılımı sağlanmıştır. Ajans öncülüğünde başlatılan bu faaliyetin bölgede özellikle gençler tarafından büyük bir ilgi ile takip edildiği gözlenmiştir. Bu çerçevede 2022 yılında TRB2 Bölgesi'ndeki üniversiteler, il milli eğitim müdürlükleri, gençlik ve spor il müdürlükleri, il kültür ve turizm müdürlükleri iş birliğinde söz konusu etkinliklerin devam edilmesi planlanmaktadır. Yüz yüze gerçekleştirilen konferanslar kapsamında konferansa konuk olan katılımcıların ulaşımında, konaklamasında ve imza günü etkinliğinde temin edilecek kitapların satın alımında hizmet alımı gerçekleştirilecektir.

Manda Ürünlerinin Pazarlanması ve Satış Eğitimi

Bitlis, 10 bin manda varlığıyla Türkiye'de 6.sırada iken Muş 7 bin manda varlığıyla 7.sırada yer almaktadır. Yaklaşık 2 yıldır yapılan gözlemlere göre manda ve inek sütünün değerlendirilmesi ve çiftçilerin gelirlerinin arttırılması için 3 model üzerinde çalışma yapılmalıdır. Birincisi, çiftçiler tarafından geleneksel yöntemlerle üretilen süt ürünlerinin yine geleneksel yöntemlerle üretilmeye devam edilmesi ancak daha hijyenik ve kaliteli koşullarda ambalajlı bir şekilde piyasaya sürülmesi. Buradaki temel amaç çiftçilerin gelirlerinde en az %50 artışın sağlanmasıdır. İkincisi, kooperatifleşme yoluyla sütün katma değerli ürünlere dönüştürülmesi, Üçüncüsü ise özel yatırımcıların süt yoluyla sütün ürün değer zincirine entegre edilmesinin sağlanmasıdır. Özellikle ilk 2 modelin başarıya ulaşması için süt ve süt ürünlerinin pazarlanması ve satışı konusunda özellikle önder çiftçilere yönelik eğitimler verilecektir. Manda sütünde; kuru madde, yağ, protein (kazein) ve mineral madde oranları diğer çiftlik hayvanlarına göre daha yüksektir. Bu özelliği süt teknolojisi yönünden çok önemlidir. Manda ürünleri çok yaygın

tüketilmemekle birlikte, özellikle büyük şehirlerde manda sütü ve ürünlerine olan talep giderek artmaktadır. Manda sütünün daha iyi değerlendirilmesine yönelik manda sayısının yüksek olduğu Bitlis ve Muş illerindeki manda yetiştiricilerine yönelik eğitim/seminer verilmesi ve manda ürünlerinin pazarlanmasına yönelik SWOT analizinin yapılması planlanmaktadır. Çiftçilere verilecek olan eğitimler; ambalajlama, markalaşma, pazarlama, e-ticaret, satış, müşteri ilişkileri vb. konulara odaklanılacaktır.

2.1.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

TRB2 Bölgesi Kariyer Günleri Etkinlikleri

TRB2 Bölgesi illerindeki üniversiteler, il milli eğitim ve İŞKUR müdürlükleri iş birliğinde; 18-29 yaş aralığındaki gençlere yönelik kariyer planlama, istihdam alanlarındaki fırsatlar ile meslek tanıtımlarına yönelik bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

2.1.4.5. Ajans Destekleri

2022 Yılı Teknik Destek Programı

2022 yılında Ajansın Teknik Destek uygulamaları devam edecektir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen faaliyetleri içeren başvurulara öncelik verilecektir:

- Kamu kurum ve kuruluşlarının ve yerel aktörlerin kapasitelerinin geliştirilmesine ve bilgi teknolojilerinin kullanımının arttırılmasına yönelik eğitim, danışmanlık faaliyetleri,
- Yeni nesil eğitim programları, (robotik, STEM, yapay zekâ, geleceğin meslekleri, dijital eğitim materyalleri hazırlama vb.)
- Çocuk ve gençlerin yaratıcılık, yenilikçilik ve girişimcilik alanlarındaki kabiliyetlerinin artırılması kapsamında, altyapıların ve hizmet modellerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler,
- Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin kurumsallaşmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetleri. (Kaynak verimliliği, yalın üretim teknikleri, markalaşma, patent, iş planlama, kalite yönetim sistemleri, performans yönetimi, mentorluk, yönetim danışmanlığı vb.)

2022 Yılı BSG-SOP Fizibilite Destek Programı

Fizibilite Desteği kapsamında TRB2 Bölgesi'nin kalkınmasına ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin

önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik Ajansın plan, program ve stratejik öncelikleri ile uyumlu, kısa/orta vadede yatırıma dönüştürülebilecek nitelikteki fizibilite çalışmalarının desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda emek yoğun sektörlerin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması ile aciliyet taşıyan ve kritik öneme haiz konulara yönelik projelerin öncelikli olarak desteklenmesi planlanmaktadır.

2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 3: BSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2022	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu	Şubat	Ekim
	TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Strateji Raporu	Şubat	Aralık
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	Şubat	Aralık
	Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı	Mayıs	Haziran
	TEKNOFEST 2022 Fuarı Hazırlık Çalışmaları	Şubat	Eylül
Kapasite Geliştirme	DAKA Girişimcilik Destek Programı	Şubat	Aralık
	Beceri Geliştirme ve İstihdam Programı	Şubat	Aralık
	TRB2 Bölgesi'nde Kırsal İstihdamı Artırma Programı	Şubat	Aralık
	TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı	Şubat	Aralık
	Gençler İçin İlham Veren Konferanslar	Şubat	Aralık
	Manda Ürünlerinin Pazarlanması ve Satışı Eğitimi	Mart	Kasım
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Kariyer Günleri Etkinlikleri	Mayıs	Ekim
Ajans Destekleri	2022 Yılı Teknik Destek Programı	Şubat	Aralık
	2022 Yılı Fizibilite Desteği	Şubat	Aralık

2.1.6. İzleme ve Değerlendirme

BSG-SOP kapsamında yürütülecek faaliyetler Beşerî Sermaye ve Girişimcilik Politikaları Birimi tarafından yürütülecektir. Faaliyetlerin uygulamalarına ilişkin SOP İlerleme Raporları hazırlanarak genel sekreterliğe sunulacaktır.

Tablo 4: BSG-SOP Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu	BSGPB	50.000,00
	TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Strateji Raporu	BSGPB	10.000,00
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	BSGPB	50.000,00
	Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı	BSGPB	350.000,00
	TEKNOFEST 2022 Fuarı Hazırlık Çalışmaları	BSGPB	200.000,00
Kapasite Geliştirme	DAKA Girişimcilik Destek Programı	BSGPB	1.000.000,00
	Beceri Geliştirme ve İstihdam Programı	BSGPB	200.000,00
	TRB2 Bölgesi'nde Kırsal İstihdamı Artırma Programı	BSGPB TKB-BYDO	150.000,00
	TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı	BSGPB	150.000,00
	Gençler İçin İlham Veren Konferanslar	BSGPB	200.000,00
	Manda Ürünlerinin Pazarlanması ve Satışı Eğitimi	BSGPB MUŞ YDO	50.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Kariyer Günleri Etkinlikleri	BSGPB	50.000,00
Ajans Destekleri	2022 Yılı Teknik Destek Programı	BSGPB	600.000,00
	2022 Yılı Fizibilite Desteği	BSGPB	800.000,00
T O P L A M			3.860.000 ,00

2.2.VAN GÖLÜ HAVZASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (VAHA-SOP)

2.2.1. Amaç

Genel Amaç

Programın genel amacı, Bölge için özel bir çekim alanı oluşturan Van Gölü'nün koruma-kullanma dengesi gözetilerek etkileşimde bulunduğu alan içinde havza bazlı kalkınmaya yönelik en başta turizm sektörü olmak üzere gölü temel alan sektörlerin geliştirilmesi, yatırım altyapısının güçlendirilmesi, turizmde destinasyon odaklı yönetim ve pazarlama faaliyetlerinin oluşturulması ve çevre yönetiminin sağlanması suretiyle yaşam kalitesinin artırılmasıdır.

Özel Amaçlar

Van Gölü Havzası Sonuç Odaklı Programı'nın özel amaçları şunlardır:

1. Havza bazlı planlama çalışmalarının desteklenmesi.
2. Van Gölü Destinasyon yönetimi ve pazarlaması.
3. Van Gölü Destinasyonu tarihi medeniyetlerinin tanıtılması.
4. Alternatif turizm faaliyetlerinin ve ürünlerinin geliştirilmesi.
5. Van Gölü'nün korunması ve ıslah faaliyetleri gerçekleştirilmesi.

2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Turizm, yarattığı istihdam ve katma değer, ihracata yaptığı katkıyla küresel ekonomide önemli bir rol oynamaktadır. Turizm, coğrafi olarak yaygınlaşmış, ürün ve faaliyetleri çeşitlenmiş, küresel ölçekte en hızlı büyüyen sektörlerden birisi olmuştur. Küresel seyahat ve turizm piyasasının önümüzdeki dönemde de hızlı büyüyen sektörler arasında yer alacağı tahmin edilmektedir. Zengin tarihi ve kültürel mirası, doğal kaynakları ve dört mevsimin aynı anda yaşanabildiği iklim özellikleriyle Türkiye, özellikle 1980 yıllarından sonra izlediği turizme yönelik altyapı ve tesis geliştirme, insan kaynağı ve hizmet kalitesini artırma, örgütlenme ve tanıtma politikalarının sonucunda ziyaret edilen başlıca küresel turizm destinasyonları arasındadır.

Türkiye'de hızla büyüyen küresel turizm piyasasından daha fazla pay alınabilmesi için tesis, altyapı, finansman vb. eksikleri gidermeye yönelik girdi odaklı bir politika ile beraber, yerel kaynakları ve ürünleri piyasa talebiyle rekabetçi bir şekilde buluşturacak, ziyaretçi ile yerel halkın memnuniyetini bir arada sağlayacak, ekonomik gelişmeyi sosyal ve çevresel

sürdürülebilirlikle paralel yürütebilecek, farklı kurum ve paydaşları harekete geçirerek yatırımları ve faaliyetleri bu amaçlara yönlendirebilecek turizm destinasyon yönetimine dayalı politikalar uygulamaya konulmuştur.

Bu politikaların temel odağı, kamu yatırımlarının ve desteklerinin seferber edilmesiyle turizmle ilgili sektörlerin oluşturulması ve geliştirilmesi olmuştur. Bu çerçevede son yıllarda özellikle kitlesel turizm odaklı bir gelişme izlenmiş, alternatif turizme öncelik verilmesiyle turizm sektörü büyük gelişmeler göstermiştir. Büyük kentlerle birlikte Kapadokya, Pamukkale, Mezopotamya gibi küresel öneme sahip destinasyonlar yabancı ziyaretçilerin önemli varış noktaları olmuştur. Türkiye’deki bu eğilimlere paralel olarak, özellikle 2018 yılından itibaren, görece yavaş da olsa TRB2 Bölgesi’nde turizmin çeşitlenmeye başladığı, iç turizmle birlikte İranlı turistlerden kaynaklı dış turizmin de geliştiği gözlenmiştir.

Van Gölü Havzası Urartular, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğu gibi farklı medeniyetlere ait mimari, kültürel miras öğeleri ve eşsiz doğal güzellikleri ile birçok eşsiz turistik değeri barındırmaktadır. Van Gölü çevresi ve kıyıları birçok doğal güzelliğe sahiptir. Bu bölgede ekoturizm kapsamında doğa ve iklim ile uyumlu tatil köyleri, çadır ve karavan kampçılığı, sağlık turizmi gibi alternatif turizm ürünleri potansiyeli bulunmaktadır. Alternatif turizm çeşitleri kapsamında önemli bir yeri olan sağlık turizmi için Van Gölü, endemik yapısı ile birlikte dünyadaki sayılı sodalı mineralli sulardan biri olarak büyük bir potansiyele sahiptir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından 2011 yılında onaylanan inceleme raporu sonuçlarına göre Van Gölü’nün özel yapısı ile sağlık turizminde kür tedavisi potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. Bu potansiyeli ile Van Gölü havzasında sağlık turizminin araştırılması ve yatırım altyapısı oluşturulmasına ilişkin çalışmaların yapılması ile bölgede yeni alternatif turizm ürünlerinin oluşumuna katkı sağlanacağı beklenmektedir.

Ayrıca, Van Gölü Havzasında mevcut ulaşım sisteminde bulunan havaalanı, demiryolu ve karayolu bağlantılarının güçlendirilmesi, kamusal mekân çeşitliliğin ve kalitesinin artırılması, doğal ve kültürel mirasların korunması, katma değerli sektörlerin yatırım tercihleri için büyük önem teşkil etmekle birlikte bölgedeki yaşam kalitesinin artışına da fayda sağlayacaktır. Bu çerçevede, havza bazında sektörel ve çevresel önceliklerin belirlenmesine katkı sağlayacak paydaşlarıyla birlikte plan ve hedeflerle uyumlu bir biçimde bir dizi program, faaliyet ve proje hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Bu çerçevede; Dünyadaki ve Türkiye’deki gelişmelere paralel olarak havzadaki turizm potansiyelinin bölgesel kalkınmaya entegrasyonunu sağlamak, bu alandaki kamu ve özel sektör

yatırımlarının koordinasyon halinde uygulanmasını temin etmek amacıyla havza ile hinterlandındaki turistik ürünlerin pazarlanması ve markalaştırılmasına yönelik “Van Gölü Havzası Turizm Destinasyon Yönetimi”nin oluşturulması önem arz etmektedir.

Ulusal ve Bölgesel Planlarla İlişkisi

Van Gölü Havzası SOP, 11. Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi, Van Gölü Havza Koruma Eylem Planı ile TRB2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planında yer alan hedef ve stratejiler temel alınarak oluşturulmuştur.

11. Kalkınma Planında tarım, turizm ve savunma sanayii kalkınmada öncelikli gelişme alanları olarak belirlenmiş olup turizm sektöründe yapılacak dönüşüm ile turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin iyileştirilmesi, konaklama süresinin uzatılması, konaklama dışı harcamaların artırılması ve koruma-kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkısının artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda belirlenen politika ve tedbirler arasında sağlık turizminin geliştirilmesi, turizm altyapı yatırımlarının yapılması, bütünleşik kıyı alanları yönetimi ve planlamasının yapılması, hizmet standartlarının artırılması gibi konular yer almaktadır. Planın kentsel altyapı başlığı altında belirlenen politika ve tedbirler arasında havza bazlı master planların hazırlanması ve kaynakların korunmasına ilişkin projelerin geliştirilmesinden söz edilmektedir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Strateji belgesinde hizmet sektörünün yoğunlaştığı kent merkezlerinde tarihi, doğal ve kültürel değerler civarında çevresel düzenlemelerin ve bu değerlere erişimin kolaylaştırılmasının sağlanacağı belirtilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan Van Gölü Havza Koruma Eylem Planı’nda Van Gölü başta olmak üzere Van Gölü Havzasının tamamında bulunan doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel kaynakları, biyolojik çeşitliliği, sualtı, su üstü canlı ve cansız varlıkların korunması ve bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda planda, bütünleşik havza yönetimi yaklaşımı ile sürdürülebilirlik anlayışına uygun şekilde koruma kullanma dengesini kurarak bölgenin ekonomik gelişmesini sağlamak, çevre koruma bilincini artırmak, havzayı korumak, yönetmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak için 2021-2023 yılları arasında hayata geçirilecek eylemler belirlenmiştir.

Ajans tarafından hazırlanan 2014-2023 Bölge Planı’nda ise “Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme, Yaşanabilir Mekânlar ve Güçlü Toplum Gelişme Eksenleri” altında tarımda kaynakların etkin kullanılması, Bölgenin turizm çeşitliliğinin ve gelirlerinin artırılması, Van Gölü’nün turizme

kazandırılması, sürdürülebilir çevre yönetiminin sağlanması, kent ve ulaşım altyapısı ile mekânsal kalitenin artırılması, tematik planların hazırlanması, kurumsal kapasite ve insan kaynaklarının geliştirilmesi konu başlıkları altında çeşitli stratejiler tanımlanmıştır.

2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

VAHA SOP kapsamındaki faaliyetler ile ulaşılması hedeflenen çıktı göstergeleri ve SOP sonuç göstergeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: VAHA- SOP Çıktı Göstergeleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van Gölü Destinasyonu Turizm Eylem Planı	Hazırlanan Plan Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Van Gölü Havzası Ekoturizm Alanlarının Araştırılması	Hazırlanan Araştırma Raporu Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Van Gölü Çevresi Turizm Altyapısına Uygun Yatırım Alanları Kataloğu	Oluşturulan Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Kamp ve Karavan Turizmine Yönelik Potansiyel Taşıyan Alanların Belirlenmesi ve Projelendirilmesi	Hazırlanan Araştırma Raporu Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Hazırlanan Proje Sayısı	3	Faaliyet Raporu
	Van Kent Belleği Raporunun Hazırlanması	Oluşturulan Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	Bölgenin Sağlık Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Çalıştay Yapılması	Gerçekleştirilen Çalıştay Sayısı	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerinde Çalışan Personelin Yetkinliğinin Artırılmasına Yönelik Faaliyetler	Faaliyet Sayısı	4	Faaliyet Raporu
		Katılımcı Sayısı	200	
Tanıtım ve Yatırım Destek	Van Gölü Destinasyonu Tarihi Medeniyetleri Tanıtma Faaliyetleri	Gerçekleştirilen Tanıtım Faaliyeti Sayısı	4	Faaliyet Raporu
		Gerçekleştirilen Eğitim ve Bilgilendirme Faaliyeti Sayısı	2	Faaliyet Raporu
		Gerçekleştirilen Sempozyum Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	İkinci Van Gölü Sempozyumu	Gerçekleştirilen Sempozyum Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Fotoğrafçı Sosyal Medya Elçileriyle Foto Safari, Yarışma ve Sergi	Etkinliğe Katılan Sosyal Medya Fenomeni Sayısı	10	Faaliyet Raporu
		Gerçekleştirilen Etkinlik Sayısı	3	Faaliyet Raporu
	Doğu Anadolu Ralli Organizasyonu (Hakkâri, Van, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	Bölgeye Getirilen Ulusal Tur Operatörü Sayısı	20	Faaliyet Raporu
		Bölgeye Tur Düzenleyen Ulusal Tur Operatörü Sayısı	5	TURSAB Verileri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
	Van Gölünün Temizlenmesine Yönelik Farkındalık Faaliyetleri	Gerçekleştirilen Etkinlik Sayısı	3	Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	2022 Yılı VAHA-SOP Fizibilite Desteği	Desteklenen Fizibilite Projesi	3	Faaliyet Raporu
	2022 Yılı GPD Ahlat'ta İnanç Turizmi Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi	Oluşturulan Sosyal Alan Sayısı	19	Faaliyet Raporu Saha Ziyaret Raporları

Tablo 6: VAHA- SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,2	Destek Alan Kurumlarda Yeni İstihdam Sayısı	Adet	120	İzleme Raporları, Program Kapanış Raporu, GPD Raporu
2	Yatırım Yapılan Turizm Alanları Sayısı	Adet	5	TSO, Belediye, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kayıtları
2,4	Görüşme Yapılan Turizm Yatırımcısı Sayısı	Kişi	20	Ajans kayıtları
2,3,4	Sağlık Amaçlı Gelen Turist Sayısında Artış	Yüzde	20	TSO, Belediye, Sağlık İl Müdürlükleri ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kayıtları
2, 4	Sağlık Turizmi Yetki Belgeli Tesis ve Aracı Kuruluş Sayısında Artış	Yüzde	50	Sağlık Bakanlığı
2	Turizm Alanında Yetkinliği Artırılan Personel Sayısında Artış	Kişi	150	Eğitim Sınavı Sonuçları
1	Sempozyumlarda Sunulan Bildiri Sayısı	Adet	50	Bildiri Kitapçıkları
2, 3	Sosyal Medyada Yapılan Paylaşımların Görüntülenme Sayısı	Kişi	10 Milyon	Sosyal Medya Kayıtları
2, 3	Ulusal ve Yerel Medyada Çıkan Haber Sayısı	Adet	30	Medya Kayıtları
3	İnanç Turizmi Ziyaretçi Sayısı	Kişi	10 Bin	Ziyaretçi Kayıtları

2.2.4. Proje ve Faaliyetler

2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Van Gölü Destinasyonu Turizm Eylem Planı

TRB2 Bölgesi'nin en önemli turizm değerlerinden biri olan Van Gölü'nden en etkin şekilde faydalanılması ve böylece sosyo-ekonomik kalkınmanın sağlanması amacıyla destinasyon bazlı mevcut durum analizi ile plan, program ve projelerin tespitinin yapılacağı koruma-kullanma dengesini gözeterek Van Gölü Destinasyonu Turizm Master Planı hazırlık çalışmalarına başlanmış olup 2021 yılı içerisinde literatür çalışmaları ve iyi uygulama örneklerinin tarama ve analizleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, paydaş algısına yönelik olarak gerçekleştirilen anketlerde bölgenin turizm marka değerlerini ortaya koymak, diğer turizm destinasyonlarından farkını analiz etmek ve öne çıkan cazibe unsurlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Geline aşamada "Van Gölü Destinasyonu Turizm Master Planı" olarak planlanan çalışma; alan taramaları, iyi uygulama örnekleri, akademisyen ve sektör temsilcisi görüşmeleri neticesinde daha efektif ve uygulanabilir olması açısından "Van Gölü Turizm Eylem Planı" olarak düzenlenmiştir. Bu durumun yanı sıra, alan taramaları ve örnek uygulamaların, hazırlanan Master Planların statik kaldığını, strateji odaklı ve doğrudan eyleme dönüşecek bir çalışmanın yapılmak istenmesi, çalışmayı Eylem Planı olarak revize etmekte önemli bir motivasyon kaynağı olmuştur.

Planlama çalışmalarında yerel paydaşlar ve ulusal uzmanların yanı sıra uluslararası uzmanların bilgisine başvurulacak ve bu kapsamda tecrübe paylaşımı amacıyla yurt içinde iyi örneklerin ziyareti gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda, yurt içinde turizm potansiyeli taşıyan Salda Gölü, Sapanca Gölü, Ulubat Gölü, Bafa Gölü, İznik Gölü, Köyceğiz Gölü, Eğirdir Gölü, Tuz Gölü, Hazar Gölü ve Borçka Karagöl gibi göllerden birkaçının Van Gölü'ne benzerlik durumuna göre seçilerek ziyaret edilmesi planlanmaktadır. Yapılacak ziyaretler ile Van Gölü'nün markalaşmasına ilham olabilecek örneklerin kıyı yönetim planları ve turizm stratejileri açısından incelenmesi ve bir model arayışına gidilmesi amaçlanmaktadır.

Van Gölü Havzası Ekoturizm Alanlarının Araştırılması

Son yıllarda çevreye olan duyarlılığın artış göstermesi ve bireylerin boş zamanlarını deniz-kum-güneş turizmi dışındaki turizm aktiviteleri ile değerlendirmeye de başlaması neticesinde ekoturizm konusuna ve aktivitelerine yönelik ilgi artmaya başlamıştır. Bu çalışma kapsamında alternatif ve sürdürülebilir turizm türlerinden biri olan, doğa temelli ekoturizm konusunun incelenmesi ve Van Gölü Havzası'nın genel olarak ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi

amaçlanmıştır. Bir araştırma çalışması olan bu çalışmada nitel araştırma tekniğinden faydalanılacak ve literatür taraması gerçekleştirilecek, tanımlayıcı araştırma deseni kullanılacaktır. 2020 yılında gerçekleştirilen Van Gölü kıyı alanları saha ziyaretlerinde yapılan gözlemler neticesinde, Van Gölü Havzası'nda ciddi bir ekoturizm potansiyeli bulunduğu, ancak bu potansiyelin harekete geçirilmesi noktasında bölge halkının bilinçlendirilmesi, altyapı, tanıtım ve pazarlama konularında birçok eksikliğin olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Van Gölü Havzası'nda ekoturizm potansiyelinin etkin şekilde değerlendirilmesine yönelik yatırım bazlı fizibilite çalışmaları yürütülecektir.

Van Gölü Çevresi Turizm Altyapısına Uygun Yatırım Alanları Kataloğu

Van Gölü'nün turizm yatırımları açısından değerlendirilebilecek alanlarının tespit edildiği; söz konusu alanların niteliksel özelliklerinin belirtildiği bir katalog hazırlanacak olup kataloğun çeşitli platformlarda yapılacak tanıtımı ile bölgeye yatırımcı çekilmesi ve yatırım teşvikleri lobi faaliyetleri için referans oluşturulması amaçlanmaktadır. Çalışma esnasında yerel ve merkezi yönetim birimlerinin fikirlerinden faydalanılacaktır.

Kamp ve Karavan Turizmine Yönelik Potansiyel Taşıyan Alanların Belirlenmesi ve Projelendirilmesi

Kamp ve karavan turizmi ülkemizde gelişmekte olan bir turizm çeşididir. Bölgemizde Van Gölü çevresinde karavan turizmine uygun alanlar olmasına rağmen, Edremit Belediyesi'nin geçmiş yıllarda yapmış olduğu karavan park dışında, ihtiyaç duyulan altyapıya sahip alanlar bulunmamaktadır. Yapılacak faaliyetle, Van Gölü çevresinde kamp karavan turizmine uygun istasyonların tespiti için yerel kurumlarla görüşmeler yapılarak uygun yerlerin tespiti yapılacak ve yerel kurumlar bu konuda harekete geçirilecektir. Bir sonraki aşamada ise Türkiye'de kamp ve karavan derneklerini bir çatı altında birleştiren Ulusal Kamp ve Karavan Dernekleri Federasyonu ile yapılacak iş birliğiyle belli bir tarihte kamp karavan severlerin Van'da buluşması sağlanacaktır.

Van Kent Belleği Raporu'nun Hazırlanması

Van ilinin kronolojik mekânsal gelişme alanlarını, değişen alanlardaki demografik yapının nitel ve nicel özelliklerini ve söz konusu alanlardaki yapı imar özelliklerini render-harita-plan görselleri ile gösteren bir rapor hazırlanacaktır. Doküman ile kent belleği arşivi ve farkındalığı oluşturulacaktır. Ayrıca, Çalışma kapsamında sözlü tarih kayıtları, web portalı ile kent

hafızasına ilişkin kitap, katalog, sosyal medya içerikleri vb. çalışmaların hazırlanması çalışmalarına 2022 yılında devam edilecektir.

2.2.4.2. İş Birliği ve Koordinasyon

Bölgenin Sağlık Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Çalıştay Yapılması

Van ilinin sağlık altyapısının çevre illere nispeten daha gelişmiş olması hasebiyle doğru bir strateji ile özellikle İran ve Irak'tan sağlık turizmi kapsamında Bölge'ye gelecek turist sayısında ve döviz girdisinde önemli artış sağlanacaktır. Yıllara sarıh bir çalışma olması beklenen sağlık turizminin geliştirilmesi faaliyetlerinin ilk adımı olarak sağlık turizmi yetki belgesine sahip SBÜ Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Van YYÜ Dursun Odabaş Tıp Fakültesi Hastanesi ve diğer paydaşlarla gerçekleştirilecek bir çalıştay ve sonucunda ortaya çıkacak eylem planı dahilinde atılacak adımlarla Van, sağlık turizmi alanında tercih edilir bir destinasyon haline getirilecektir. Gerçekleştirilecek çalıştay sonucunda kurumların temsilcileriyle oluşturulacak çalışma grubu eliyle mevcut durumun analizi, tehditler ve fırsatlar tespit edilecek, COVID-19 pandemisinin etkisinin azalmasıyla birlikte, sağlık sektörü ve turizm sektörü temsilcileriyle sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik çalışma ziyaretleri ve reklam tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

2.2.4.3. Kapasite Geliştirme

Turizm İşletmelerinde Çalışan Personelin Yetkinliğinin Artırılmasına Yönelik Faaliyetler

Turizm araştırmacıları, sektör temsilcileri ve ziyaretçilerle yapılan görüşmeler neticesinde turizm sektörü personelinin önemli bir kısmının teknik konularda ve destinasyonun çekim unsurları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Bu nedenle, Van Gölü destinasyonunda bulunan turizm işletmelerinde istihdam edilen personelin yetkinliğinin artırılmasına yönelik olarak ön büro, yiyecek-içecek (F&B), kat hizmetleri, destinasyon tanıtımı ve ilgili diğer konularda eğitim ve benzeri faaliyetler yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile koordinasyon içinde faaliyetler gerçekleştirilecektir.

2.2.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

Van Gölü Destinasyonu Tarihi Medeniyetleri Tanıtma Faaliyetleri

Başta Urartular olmak üzere, bölgede etkili olan Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerine ait kültürel değerlerin turizm amaçlı ulusal ve uluslararası mecralarda tanıtımına ilişkin çalışmalar

(çalıştay, katalog, broşür, kitap, sosyal medya içerikleri vb.) desteklenecektir. Bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı, Van Valiliği, Van Büyükşehir Belediyesi, Van Müze Müdürlüğü iş birliğinde Van (Urartu) Müzesi'nin ulusal ve uluslararası alanda, özellikle sosyal medya platformlarında tanıtımına ilişkin faaliyetlerin desteklenmesi planlanmaktadır. Ayrıca bu faaliyet kapsamında Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Urartu Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Van Müze Müdürlüğü, Ayanis Kalesi Kazı Başkanlığı ve Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının organizasyonunu yürüttüğü Urartu Sempozyumu gerçekleştirilecektir. Urartu Krallığının çekirdek bölgesi bugünkü Van Kalesi ve çevresidir ki bu yüzden Urartu Krallığı'na zaman zaman "Van Krallığı" da denilmektedir. Bugünkü Van kenti tarihi Urartu Medeniyetine başkentlik yapmış, bununla birlikte başta mühendislik harikası olan yapıları olmak üzere ulaşım, el sanatları gibi alanlarda da öncü faaliyetler gerçekleştirmiştir. Ancak Urartuların sahip olduğu bu değerlere rağmen mimari, sanatsal ve kültürel mirası günümüze tam olarak aktarılamamış ve turizm amaçlı değerlendirilmesi sağlanamamıştır. Bu problemlerin gerekçelerinin araştırılması, mirasın günümüze aktarılmasının yollarının belirlenmesi ve turizm açısından cazibe unsuru haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla Urartulara dair tüm hususların ele alınacağı bir sempozyum düzenlenecektir.

İkinci Van Gölü Sempozyumu

2021 yılında Van Gölü'nün turizm değerlerinin tanıtılması, göle ilişkin araştırma ve yatırım altyapısının güçlendirilmesi ve gölün koruma kullanma dengesine ilişkin farkındalık oluşturulması amacıyla Van Büyükşehir Belediyesi, Edremit Belediyesi ve Van YYÜ iş birliğinde gerçekleştirilen Van Gölü Sempozyumu'nun ikincisinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. 2021 yılında gerçekleştirilen sempozyum sonucunda Van Gölü'nün korunmasına yönelik yerel ve ulusal düzeyde Van Gölü'nün habitatının korunmasına ilişkin dip çamur temizliği, atık su yönetimi gibi konularda farkındalık sağlanmıştır. Turizm, tarih, ulaşım, kültürel değerler, tanıtım ve pazarlama, yapıli mekân, destinasyon yönetimi, markalaşma, altyapı, yerel yönetimlerin çalışmaları hususlarında bildiri sunumları gerçekleştirilmiş ve kurumlar arası bilgi alışverişi sağlanmıştır.

Fotoğrafçı Sosyal Medya Elçileriyle Foto Safari, Yarışma ve Sergi

Fotoğraf çekmek için doğal yaşam alanlarına düzenlenen geziler olarak tanımlanan foto safari, birçok ilde valilik, kalkınma ajansları, il kültür turizm müdürlükleri gibi başat kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bölge özelinde de bakıldığında zaman, gelenekselleşen Çukurca

Foto Safari ve Doğa Sporları Festivali'nin bölge tanıtımını artırması ve güvenlik algısını olumlu yönde değiştirmesi sebebiyle büyük önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu kapsamda 2022 yılı için Van Gölü Havzası için 30 kişilik bir ekipten oluşan Fotoğrafçı Sosyal Medya elçileriyle bir foto safari ve akabinde bir yarışma ve en sonda da bir fotoğraf sergisi yapılması planlanmaktadır.

Doğu Anadolu Ralli Organizasyonu (Hakkâri, Van, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)

Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Valilikler ve Türkiye Otomobil Sporları Federasyonu ile iş birliği halinde; ilk alternatif “4 (Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan, İran) ülke 6 il (TRA2 ve TRB2 İlleri)” temalı, ikinci alternatif olarak serhat şehirleri üzerinden Hakkari’den başlayıp Ardahan’da bitecek şekilde Serhat Kalkınma Ajansının da dahil edileceği bir iş birliğiyle “Serhat Boyu” temasıyla, bir ralli organizasyonunun yapılması hedeflenmektedir.

Van Gölü’nün Temizlenmesine Yönelik Farkındalık Faaliyetleri

Türkiye’nin en büyük gölü konumunda yer alan Van Gölü, son dönemde endüstriyel, hayvansal ve biyolojik atıklar, kanalizasyon ve evsel atıkların doğrudan Göl’e dökülmesi ve diğer etmenlerin etkisiyle birlikte kirlilikle karşı karşıya kalmaktaydı. Özellikle endemik balık türü olan inci kefal ve birçok kuş türüne ev sahipliği yapan Van Gölü, milyonlarca insanın çevresinde yaşamasına da olanak sağlamaktadır. Çevresinde yer alan; Van ilinin ilçeleri olan Edremit, İpekyolu, Tuşba, Erciş, Gevaş, Muradiye ve Bitlis ilinin ilçeleri olan Tatvan, Adilcevaz, Ahlat ve diğer beldelerdeki yoğun nüfus oluşumu beraberinde kirliliği de getirmektedir. Van ilinde yapımı tamamlanan ileri biyolojik atık su arıtma tesisi, Van Gölü’nün korunmasına ciddi katkı sağlayacaktır. Ancak Van Gölü’nün Edremit ilçesinden başlayıp Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ne kadar olan kıyı kesimi ile Tatvan ilçesi kıyı kesiminde ve kirliliğin yüksek olduğu diğer sahillerde bir kurtarma çalışması yapılması gereklidir. Bu faaliyet ile yapılabilecek çalışmaların araştırılması, kirliliğe dikkat çekmek amacıyla okullarda bilinçlendirme faaliyetleri, kıyılardan çöp toplama etkinlikleri, göl dibindeki çöpleri toplamaya yönelik dalış yapılması gibi çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmesi, ilgili kurum ve kuruluşlar ile görüşmeler yapılması ve sonuç olarak yapılabilecek çalışmaların bir rapor olarak derlenmesi sağlanacaktır.

2.2.4.5. Ajans Destekleri

2.2.4.5.1. Fizibilite Destek Programı

2022 Yılı VAHA-SOP Fizibilite Destek Programı

2022 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında VAHA-SOP'un amaç ve önceliklerine yönelik sunulan projelerin desteklenmesi planlanmaktadır.

2.2.4.5.2. Gúdümlü Proje Desteği

2022 Yılı GPD Ahlat'ta İnanç Turizmi Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi

Bitlis'in Ahlat ilçesinde inanç turizmini geliştirmek amacıyla Abdurrahman Gazi Türbe alanında yöresel lokanta, bakı terası, dinlenme alanları, yöresel ürün ve el sanatları satış alanları, abdestlik vb. ihtiyaç duyulan alanların oluşturularak ziyaretçilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, ilçede kalış sürelerini uzatmak, alışveriş yaparak Ahlat ilçesinin ekonomisine katkı yapmaları sağlanacaktır.

2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 7: VAHA -SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2022	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van Gölü Destinasyonu Turizm Eylem Planı	Şubat	Aralık
	Van Gölü Havzası Ekoturizm Alanlarının Araştırılması	Şubat	Aralık
	Van Gölü Çevresi Turizm Altyapısına Uygun Yatırım Alanları Kataloğu	Mart	Aralık
	Kamp ve Karavan Turizmine Yönelik Potansiyel Taşıyan Alanların Belirlenmesi ve Projelendirilmesi	Mayıs	Haziran
	Van Kent Belleği Raporunun Hazırlanması	Şubat	Aralık
İş Birliği ve Koordinasyon	Bölgenin Sağlık Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Çalıştay Yapılması	Nisan	Kasım
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerinde Çalışan Personelin Yetkinliğinin Artırılmasına Yönelik Faaliyetler	Eylül	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	Van Gölü Destinasyonu Tarihi Medeniyetleri Tanıtma Faaliyetleri	Şubat	Aralık
	İkinci Van Gölü Sempozyumu	Mayıs	Aralık
	Fotoğrafçı Sosyal Medya Elçileriyle Foto Safari, Yarışma ve Sergi	Nisan	Aralık
	Doğu Anadolu Ralli Organizasyonu (Hakkâri, Van, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	Nisan	Aralık
	Van Gölü'nün Temizlenmesine Yönelik Farkındalık Faaliyetleri	Mayıs	Ekim
Ajans Destekleri	2022 Yılı VAHA SOP Fizibilite Desteği	Şubat	Aralık
	2022 Yılı GPD "Ahlat'ta İnanç Turizmi Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi"	Ocak	Aralık

2.2.6. İzleme ve Değerlendirme

Van Gölü Havzası Sonuç Odaklı Programı kapsamında desteklenen projeler Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi tarafından Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda yürütülecektir. Faaliyetlerin uygulamalarına ilişkin Program İlerleme ve Değerlendirme Raporu hazırlanacaktır.

Tablo 8: VAHA – SOP Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van Gölü Destinasyonu Turizm Eylem Planı	TÇPB	150.000,00
	Van Gölü Havzası Ekoturizm Alanlarının Araştırılması	TÇPB	10.000,00
	Van Gölü Çevresi Turizm Altyapısına Uygun Yatırım Alanları Kataloğu	TÇPB	20.000,00
	Kamp ve Karavan Turizmine Yönelik Potansiyel Taşıyan Alanların Belirlenmesi ve Projelendirilmesi	TÇPB	25.000,00
	Van Kent Belleği Raporunun Hazırlanması	TÇPB	150.000,00
İş birliği ve Koordinasyon	Bölgenin Sağlık Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Çalıştay Yapılması	TÇPB	60.000,00
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerinde Çalışan Personelin Yetkinliğinin Artırılmasına Yönelik Faaliyetler	TÇPB	150.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Van Gölü Destinasyonu Tarihi Medeniyetleri Tanıtma Faaliyetleri	TÇPB	200.000,00
	İkinci Van Gölü Sempozyumu	TÇPB	100.000,00
	Fotoğrafçı Sosyal Medya Elçileriyle Foto Safari, Yarışma ve Sergi	TÇPB	150.000,00
	Doğu Anadolu Ralli Organizasyonu (Hakkâri, Van, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	TÇPB	100.000,00
	Van Gölü'nün Temizlenmesine Yönelik Farkındalık Faaliyetleri	TÇPB	30.000,00
Ajans Destekleri	2022 Yılı VAHA SOP Fizibilite Desteği	TÇPB	300.000,00
	2022 Yılı GPD Ahlat'ta İnanç Turizmi Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi	TÇPB	1.000.000,00
TOPLAM			2.445.000,00

2.3. EMEK YOĞUN SEKTÖRLERİN GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMIN ARTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (EYSG-SOP)

2.3.1. Amaç

Genel Amaç

Programın genel amacı, TRB2 Bölgesi'nin potansiyeli doğrultusundaki emek yoğun sektörlerin geliştirilmesi, üretim ve istihdamı artıracak stratejik yatırımların bölgeye çekilmesi, bölgedeki işletmelerin birbirleriyle ve bölge dışındaki ilgili sektördeki işletmelerle ekonomik ve ticari iş birliklerinin güçlendirilmesi, yatırım altyapısının iyileştirilmesi ve mevcut yatırımların ekonomik ve beşerî kapasitelerinin artırılmasını sağlamaktır.

Özel Amaçlar

Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı'nın özel amaçları şunlardır:

1. İmalat sanayi altyapısının iyileştirilmesi.
2. Emek yoğun sektörlerde nitelikli iş gücünün geliştirilerek istihdamın artırılması.
3. Emek yoğun sektörlerde üretim kapasitelerinin geliştirilmesi.
4. Emek yoğun sektörlerde iş birliği, markalaşma, pazarlama olanaklarının geliştirilmesi ve ihracat kapasitesinin artırılması.

2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRB2 Bölgesi genç nüfus oranı ve işsizlik oranlarının çok yüksek seviyelerde olduğu bir bölgedir. Türkiye İstatistik Kurumunun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 2020 yılında 15-24 yaş aralığındaki nüfusun toplam Bölge nüfusuna oranı %21,0'dır⁴. Türkiye geneli için bu oran %15,6 olup bölge oranının oldukça altında bir seviyededir. Türkiye İstatistik Kurumunun istihdam verilerine göre 2020 yılında TRB2 Bölgesi'nin istihdam düzeyi %36,4 gibi oldukça düşük bir seviyedir. İşsizlik oranı %23,6 iken tarım dışı işsizlik oranı %33,9 gibi çok yüksek bir orandır. İşsizlik oranları Türkiye ortalamasının neredeyse 2 katıdır. Bölgede öne çıkan önemli ekonomik sorunların başında istihdamın düşüklüğü ve işsizlik oranının yüksek

⁴ Türkiye İstatistik Kurumu (2021), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do> , Erişim Tarihi: 08.02.2022.

olması gelmektedir. Nitelikli insan kaynağının bölgeden göç etmesi ve kırsaldan şehir merkezlerine gerçekleşen göç, tarım dışı işsizlik oranını yükseltmektedir. Bununla birlikte bölgedeki özel sektör yatırımlarının kısıtlı olması yeteri kadar iş imkanının oluşturulamaması ile sonuçlanmaktadır. Bu yüzden istihdamın uzun süreli ve istikrarlı bir şekilde artmasına yönelik tedbirler önem kazanmaktadır. Emek yoğun sektörlerle yönelik uygulanan EYSG SOP bir taraftan yatırım altyapısını iyileştirirken diğer taraftan emek yoğun sektörlerin yatırım yapmasını sağlayarak işsizliği azaltmayı amaçlamaktadır. Bölge düzeyinde, yatırım altyapısının ve sanayi ortamının geliştirilmesinin önündeki en büyük sorunlardan birinin fiziksel altyapı yetersizliği olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, TRB2 Bölgesi'nde emek yoğun sektörlerin gelişebilmesi için öncelikle gerekli altyapı ihtiyaçlarının karşılanması ve mevcut altyapının ise iyileştirilerek altyapı sorunlarının giderilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda altyapı yatırımlarını yapabilecek ekonomik yetkinliğe sahip olmayan Bölge organize sanayi bölgelerinin yanı sıra benzer durumda olan küçük sanayi sitelerinin de desteklenerek altyapı eksikliklerinin giderilmesi yatırım ortamını daha cazip hale getirecektir. 6. Bölge Teşvikleri, başta tekstil olmak üzere emek yoğun sektörlerin TRB2 Bölgesi'ne yatırım yapmalarını hızlandırmıştır. Teşviklerin devam edeceği varsayımıyla özellikle düşük teknoloji gerektiren ve insan kaynağının üretim faktörlerinde önemli bir katkıya sahip olduğu sektörlerde yatırımların bölgeye gelmeye devam edeceği beklenmektedir.

Bölge düzeyinde, yatırım altyapısının ve sanayi ortamının geliştirilmesinin önündeki en büyük sorunlardan birisinin fiziksel altyapı yetersizliği olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, TRB2 Bölgesi'nde emek yoğun sektörlerin gelişebilmesi adına Ajans'ın bahsedilen sanayi bölgelerinin altyapı ihtiyaçlarını karşılaması ve/veya altyapı ile ilgili sorunlarının giderilmesi adına mali katkı sağlayacağı projeler ile desteklemesi bu açıdan önem arz etmektedir. Ajans, 2012 yılından itibaren yatırım altyapısının iyileştirilmesi için 5 mali destek programı uygulamıştır. Halen devam eden projelerle birlikte toplamda 41 adet proje desteklenmiştir. Organize sanayi bölgelerinin yanı sıra küçük sanayi siteleri de desteklenerek altyapı eksiklikleri önemli ölçüde giderilmiştir. 2012 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında Van'da kurulan Tekstilkent Projesi ile tekstil ve hazır giyim firmaları bölgeye yatırım yapmaya başlamıştır. Başta emek yoğun sektörlerin gelişmesi olmak üzere Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve GÜDÜMLÜ Proje Desteği kapsamında girişimcilik ve altyapı destekleri devam etmektedir.

Bölge Planı ve mevcut durum analizleri göz önüne alındığında imalat sanayiinde tekstil ve hazır giyim, ağaç ürünleri ve mobilya imalatı, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, başta ayakkabı olmak üzere deri ve ilgili ürünlerin imalatı ve gıda ürünleri ile hizmetler sektöründe otel

işletmeleri ve çağrı merkezleri ön plana çıkmaktadır. TRB2 Bölgesi için kritik öneme sahip olan emek yoğun sektörleri geliştirmek, istihdamı artırmak, katma değeri artırmaya yönelik yeni ürünlerin imalatını sağlamak ve ihracatı artırmak gibi amaçlara zemin hazırlamak için ilgili müdahale alanlarını içeren Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmış, ilgili faaliyetler, projeler ve programlar belirlenerek 2021 yılından itibaren uygulamaya başlanmıştır.

Ulusal ve Bölgesel Planlarla İlişkisi

On Birinci Kalkınma Planı'na göre imalat sanayi odaklı rekabet gücünün ve verimliliğin artırılması ile teknoloji kapasitesinin geliştirilmesine yönelik atılacak adımlar sayesinde sanayinin yıllık ortalama %5,7 oranında büyümesi ve üretimin sektörel kompozisyonunda önemli bir değişim yaşanarak sanayinin GSYH içerisindeki payının %24,2'ye, imalat sanayinin 2023 yılında GSYH'ye oranının ise %21'e çıkarılması hedeflenmektedir. Planda sanayi ve teknoloji bölgelerinde (OSB, KSS, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri, serbest bölgeler) sunulan hizmetlerin geliştirileceği, bu bölgelerin sanayinin rekabetçiliğine ve verimliliğine daha etkin katkı vermesinin sağlanacağı belirtilmiştir. Ülkemizin tekstil, deri ve hazır giyim sektöründe moda tasarımı ve markalaşma odaklı olarak değer zincirini yönlendiren lider ülkelerden biri olması temel amaç olarak belirlenmiştir. Sektörde hızlı ve esnek üretim, yenilikçilik, müşteri odaklılık, entegre üretim yapısı, sosyal sorumluluk ve çevre bilinci, mağazacılık ve organizasyon becerilerinin geliştirileceği ifade edilmiştir. Mobilya sanayiinde katma değer artırılması amacıyla tasarım ve markalaşma kapasitesinin geliştirilmesinin temel amaç olduğu vurgulanmıştır. Üst ölçekli kalkınma planlarının ışığında hazırlanan TRB2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'na göre ise; başta tekstil ve hazır giyim sanayi olmak üzere emek-yoğun sektör yatırımlarının doğu bölgelerine yöneldiği belirtilmiştir.

2.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

EYSG SOP kapsamındaki faaliyetler ile ulaşılması hedeflenen çıktı göstergeleri ve SOP sonuç göstergeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 9: EYSG-SOP Çıktı Göstergeleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hayvan Yemi Üretim Fabrikası Ön Fizibilite Raporu	Hazırlanan Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
	Tamamlanan Mali Desteklerin Etki Analiz Raporları	Hazırlanan Etki Analizi Raporu Sayısı	1	Faaliyet Raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	TRB2 Bölgesinde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları	Sektör Toplantısı Sayısı	6	Faaliyet Raporu
	Van Dış Ticaret Çalıştayı	Çalıştay Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin (ORTKA) Kurulması IPA 2 Projesi	Kurulan Atölye Sayısı	3	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı	Organizasyon ve Faaliyet Sayısı	2	Faaliyet Raporu
	E-Ticaret Platformları ve E-İhracat Eğitimi	Firma Çalışanlarına Verilen Eğitim Sayısı	1	Faaliyet Raporu
		Eğitime Katılan Kişi Sayısı	20	Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Yatırım Ortamının LinkedIn Platformunda Tanıtılması	Tanıtım Hizmeti Satın Alımı	1	Faaliyet Raporu
	Hakkâri'ye Tekstil Yatırımcılarının Davet Edilmesi	Gerçekleştirilen Ziyaret Sayısı	1	Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	2022 Yılı TRB2 Bölgesi Emek Yoğun Sektörler için Finansman Desteği (2022 3 Milyon TL, 2023-2024 17 Milyon TL)	Finansman Desteği Programı Kapsamında Destek Alan Firma Sayısı	15	Faaliyet Raporu
	2022 Yılı GPD "Muş OSB Doğal gaz Altyapısının Tamamlanması" (+2.1 Milyon 2023'te)	Altyapı Desteği Alan OSB Sayısı	1	Faaliyet Raporu

Tablo 10: EYSG-SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
2	Destek Alan Firmalarda Yeni İstihdam Sayısı	Kişi	1.000	Firma kayıtları
3	Destek Alan Firmalarda Üretim Artışı	Yüzde	20	Firma kayıtları
4	Destek Alan Tekstil Firmalarında İhracat Artışı	Yüzde	10	Firma kayıtları

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Destek Alan Planlı Sanayi Alanlarında Yıllık Yatırım Artışı	Yüzde	20	Program Kapanış Raporları
3,4	Finansman Desteği Kapsamında Gerçekleştirilen Toplam Yatırım Tutarı	Milyon TL	50	İzleme Raporları, Program Kapanış Raporu
1,2,3	Tekstil Üretimi için Yeni İnşa Edilen Üretim Alanlarında Yeni İstihdam Sayısı	Kişi	7.970	Faaliyet Raporu

2.3.4. Proje ve Faaliyetler

2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Hayvan Yemi Üretim Fabrikası Ön Fizibilite Raporu

Muş Ovası 1.650 km² alanı ile Türkiye'nin en geniş ovalarından biridir. Ovanın büyük bir kısmı tarım yapmaya elverişlidir. Muş ili yem bitkileri üretiminde Türkiye'de ilk 3'ün arasında yer almaktadır. Ayrıca gerek büyükbaş gerekse küçükbaş hayvan sayıları bakımından da Türkiye'de sırasıyla 12. ve 15. sıradadır. Hayvan yeminde kaba yemi çoğunlukla kendi üretse de kesif yemi dışardan almaktadır. Muş ilinde böyle bir yatırım ihtiyacı tespit edilmiş ve buna yönelik fizibilite raporu hazırlanılmasına karar verilmiştir. Çalışma ile Muş ilinde kurulacak bir yem fabrikasının ön fizibilite raporu ortaya konulacak ve yem fabrikası kurulması için potansiyel yatırımcılarla irtibata geçilecektir. Ön fizibilite raporuna dayalı olarak potansiyel yatırımcılardan herhangi birinin yem fabrikası kurulması yönünde alacağı karar, Muş Ovası'nda bulunan çiftçiler için önemli bir gelir kapısı olacaktır. Rapor Muş YDO Personeli tarafından hazırlanacaktır ancak avan proje gibi teknik bilgi gerektiren maliyetler hizmet alımı yoluyla karşılanacaktır.

Tamamlanan Mali Desteklerin Etki Analiz Raporları

2015 yılında uygulanan Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Mali Destek Programı'nın etkilerinin ölçülmesi ve raporlanması için program sonrası değerlendirme raporu hazırlanacaktır. Rapor Sanayi Politikaları Birimi ve diğer birimlerde etki analizi üzerine faaliyet gösteren personeller tarafından hazırlanacaktır. Bununla birlikte destek alan firmalar ve karşılaştırma amaçlı olarak destek almayan firmalar ile yüz yüze görüşme yapmak için anket uygulaması

gerçekleştirilecektir ve dört ilde dağınık olan firmalara yapılacak anket işinin hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

2.3.4.2. İş Birliği ve Koordinasyon

TRB2 Bölgesi’nde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları

TRB2 Bölgesi’nde emek yoğun sektörlerdeki firmalar arasında iş birliği yapılması ve sektör sorunlarının çözümüne ilişkin koordinasyon toplantıları gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bölgemizde yatırım talebinin en fazla olduğu sektör hazır giyimdir. Çalışmalar bu sektöre yoğunlaşmakta olup başta tekstilkentler olmak üzere bölgede üretim yapan firmalar ile irtibat kurulacaktır. Çalışan ve Üreten Gençler Programı kapsamında inşa edilen ve 2022’de tamamlanacak fabrikaların tahsisi için talepler toplanmakta olup uygun olduğu düşünülen firmalarla toplantılar yapılacaktır. Ayrıca İstanbul, İzmir gibi illerde bulunan sektör temsilcileri ve ilgili STK’larla (Ege Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği, İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri vb.) iletişim kurulacak ve öncelikle TRB2 Bölgesi’ne yatırım yapmaları için başta TSO’lar ve OSB yönetimleri olmak üzere bölgedeki kurumlarla iş birliği yapmaları yönünde adımlar atılacaktır.

Van Dış Ticaret Çalıştayı

Van ilinin 2020 yılı toplam ithalat ve ihracat tutarı 52 milyon dolardır. İlin mevcut durumu, il potansiyelinin ve ülke ortalamasının çok gerisindedir. Van ilinde dış ticaretin geliştirilmesi için özel sektörün, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının teknik altyapısı ve hizmet altyapısının irdelenmesi, sorun tespiti ve çözüm önerilerinin ortaya konulması amacıyla Ajans koordinasyonunda bir çalıştay düzenlenecektir. Çalıştayda ayrıca dış ticaret konusunda ilgili paydaşların kapasitelerinin artırılması ve iş birliğinin sağlanması adına gerekli strateji ve eylemlerin belirlenmesi hedeflenmektedir.

TRB2 Bölgesi’nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması IPA 2 Projesi (ORTKA)

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının yürütücüsü olduğu ve AB IPA 2 Rekabetçilik ve Yenilik Sektör Operasyonel Programı kapsamında desteklenen TRB2 Bölgesi’nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması Projesi tedarik ve teknik destek bileşenleri ihalelerinin gerçekleştirilmesi, atölye binalarının yapımının bitirilerek (enerji, altyapı vb.) faaliyete alınmaları planlanmaktadır.

2.3.4.3. Kapasite Geliştirme

Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı

Bölgedeki emek yoğun sektörlerle yönelik e-ticaret, dijital pazarlama, reklam, ihracat, verimlilik, enerji verimliliği, müşteri ilişkileri yönetimi, tedarik zinciri yönetimi, finans yönetimi gibi konularda yönetim danışmanlığı hizmetlerinin sağlanması planlanmaktadır. Sektörel olarak bölgede belli bir hacme ulaşmış tekstil/hazır giyim üreticileri ile mobilya öncelikli olacaktır ancak sektör kapsamını fazla daraltmamakta fayda bulunmaktadır. Geçen yıllarda Muş ilindeki kaşar üreticilerinin bir araya gelerek kümelenmeleri ve markalaşmaları için destek sunulmuştur. Gıda sanayicilerinin ya da başka sektör temsilcilerinin bir araya gelerek yönetim danışmanlığı talepleri olabilecektir. Bu taleplerin karşılanması için net şekilde sektör tanımlamasına gidilmemiştir.

E-Ticaret Platformları ve E-İhracat Eğitimi

Başta tekstil/hazır giyim, mobilya gibi imalat sanayisinde faaliyet gösteren ve sosyal medya vb. iletişim kanallarını aktif olarak kullanan, halihazırda web sitesi bulunan ve ürettiği ürünlerin ihracat potansiyeline sahip olduğu KOBİ'lere e-ihracat ve e-ticaret konularında eğitim verilecektir. Eğitimlere imalat alanında ihracat potansiyeli bulunan ürün üretimi konusunda iş planı hazırlamış girişimcilerin katılması da teşvik edilecektir. Eğitimler hizmet alımı yoluyla sağlanacaktır.

2.3.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

TRB2 Bölgesi Yatırım Ortamının LinkedIn Platformunda Tanıtılması

Van YDO tarafından hazırlanmış olan fizibiliteler, fizibilitelerin ilgili olduğu sektörlerde çalışan, yatırım kararı alabilecek yöneticiler hedef kitle olarak belirlenip tanıtılacaktır. Ajans hesabından paylaşılan fizibiliteler sadece hesabı takip eden mevcut takipçilere ulaşmakta, daha geniş bir kitle tarafından bilinmemektedir. Yapılacak olan tanıtımla hazırlanan fizibilitelerden haberi olmayan ilgili sektör yöneticilerinin fizibiliteleri indirmesi sağlanacaktır. Instagram, Facebook ya da Twitter gibi diğer mecralarda verilen reklamlarda yönetici pozisyonunda çalışan şeklinde bir hedefleme yapmak mümkün olmadığı için iş ve yatırım ortamıyla daha ilgili olan LinkedIn tercih edilmiştir. Daha önce benzer bir dijital pazarlama çalışması yapılmamıştır.

Hakkâri'ye Tekstil Yatırımcılarının Davet Edilmesi

Tekstil ve Hazır giyim Birlikleri ve Ticaret Odaları ile iletişime geçilerek, İstanbul, Bursa gibi şehirlerde tekstil sektöründe yer alan artan maliyetler nedeniyle yatırımını küçük şehirlere kaydırmak isteyen veya TRB2 Bölgesi'nde tekstil yatırımı bulunan ve yatırımını büyütmek isteyen yatırımcıların belirlenerek iletişime geçilecektir. Yatırımcıların bölgeye yatırıma yönelik ilgisi doğrultusunda Hakkari'de çalışmaları yürütülen tekstilkent projeleri başta olmak üzere, 6. Bölge Teşvikleri hakkında bilgi verilecek ayrıca yerel faktörler hakkında bilgilendirme amaçlı Valilik, İŞKUR İl Müdürlüğü, SGK İl Müdürlüğü gibi kurumlarla da görüşmeler gerçekleştirilecektir.

2.3.4.5. Ajans Destekleri

2.3.4.6. Fizibilite Destek Programı

2022 Yılı EYSG-SOP Fizibilite Desteği

2022 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında EYSG-SOP'un amaç ve önceliklerine yönelik sunulan projelerin desteklenmesi planlanmaktadır.

Güdümlü Proje Desteği

2022 Yılı GDP "Muş OSB Doğal Gaz Altyapısının Tamamlanması"

Muş OSB'de 2022 Ocak ayı itibari ile doluluk oranı %90'dan fazla olup OSB alanı içerisinde sadece bir parselin tahsis işlemleri yapılmamıştır. Diğer tüm parsellerin tahsisi yapılmıştır. Aktif 20 firma mevcuttur. OSB'nin doğal gaz ihtiyacı mevcut firmalardan ziyade, 2021'de 100 dönümden fazla bir arazi tahsisi yapılan yeni gelecek tütün işleme fabrikaları için ciddi önem arz etmektedir. Muş ili tütün üretiminde kotaya rağmen Bitlis ile beraber bölgede öncü illerdendir. Muş'ta üretilen ve dünyanın en kaliteli tütünleri arasında sayılan Virginia Tütünü Amerika'ya ihraç edilmektedir. OSB'ye yapılacak doğal gaz altyapısı bu yabancı menşeli yatırımın Muş'a gelmesi için elzemdir. Doğal gaz firması ile (Ankara Genel Müdürlük ve Muş Şubesi) gerekli görüşmeler yapılmıştır. Maliyetin %40-50'lik kısmına Ajans destek olduğunda kalan yatırımı kendilerinin yapacaklarını taahhüt etmişlerdir.

2.3.4.6.1. Finansman Desteği Programı

2022 Yılı “TRB2 Bölgesi Emek Yoğun Sektörler için Finansman Desteği” Programı

TRB2 Bölgesi’nde emek yoğun sektörlerde üretim ve istihdamı teşvik etmek amacıyla yeni yatırımların yapılması veya bu alanda üretim yapan firmaların mevcut kapasitelerinin artırılmasına yönelik yatırımlar için 2022 yılında Finansman Desteği Programı uygulanacaktır. TRB2 Bölgesi’nde Bitlis, Muş ve Van illerinde istihdama en çok katkı sağlayan tekstil ve hazır giyim ile ayakkabı imalatı sektörleri ve Hakkâri ilinde tüm imalat sanayi sektörleri öncelikli alan olarak belirlenmiştir. Ayrıca hazır giyim firmaları genellikle fason imalatçı olduğundan tekstil üretiminin yaygınlaştırılarak hazır giyim üreticilerine daha uygun maliyetlerle girdi sağlanmasının elzem olduğu düşünülmektedir. Bu yüzden hazır giyim firmaları kadar istihdam sağlamasa da tekstil üretimi dolaylı olarak desteklenecektir.

2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 11: EYSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2022	
		Başlangıç	Bitiş
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hayvan Yemi Üretim Fabrikası Ön Fizibilite Raporu	Şubat	Aralık
	Tamamlanan Mali Desteklerin Etki Analiz Raporları	Nisan	Kasım
İş Birliği ve Koordinasyon	TRB2 Bölgesi’nde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları	Mart	Aralık
	Van Dış Ticaret Çalıştayı	Mayıs	Ekim
	TRB2 Bölgesi’nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması IPA 2 Projesi (ORTKA)	Şubat	Aralık
Kapasite Geliştirme	Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı	Mart	Aralık
	E-Ticaret Platformları ve E-İhracat Eğitimi	Mayıs	Ekim
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Yatırım Ortamının LinkedIn Platformunda Tanıtılması	Ocak	Nisan
	Hakkâri’ye Tekstil Yatırımcılarının Davet Edilmesi	Mayıs	Ekim
Ajans Destekleri	2022 Yılı GDP "Muş OSB Doğal Gaz Altyapısının Tamamlanması”	Şubat	Aralık

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2022	
		Başlangıç	Bitiş
	2022 Yılı TRB2 Bölgesi Emek Yoğun Sektörler için Finansman Desteği	Şubat	Aralık

2.3.6. İzleme ve Değerlendirme

EYSG-SOP kapsamında desteklenen projelerin izleme ve değerlendirme faaliyetleri Sanayi Politikaları Birimi tarafından gerçekleştirilecektir. Faaliyetlerin uygulamalarına ilişkin SOP İlerleme Raporu hazırlanacaktır.

Tablo 12: EYSG-SOP Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hayvan Yemi Üretim Fabrikası Ön Fizibilite Raporu	SPB	50.000,00
	Tamamlanan Mali Desteklerin Etki Analiz Raporları	SPB	10.000,00
İş birliği ve Koordinasyon	TRB2 Bölgesinde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları	YDO	10.000,00
	Van Dış Ticaret Çalıştayı	YDO	20.000,00
	TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin (ORTKA) Kurulması IPA 2 Projesi	YDO	300.000,00
Kapasite Geliştirme	Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı	YDO	100.000,00
	E-Ticaret Platformları ve E-İhracat Eğitimi	YDO	30.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Yatırım Ortamının LinkedIn Platformunda Tanıtılması	YDO	20.000,00
	Hakkâri'ye Tekstil Yatırımcılarının Davet Edilmesi	YDO	40.000,00
Ajans Destekleri	EYSG SOP 2022 Fizibilite Desteği	SPB	500.000,00
	2022 Yılı GDP "Muş OSB Doğal Gaz Altyapısının Tamamlanması"	SPB	1.500.000,00
	2022 Yılı TRB2 Bölgesi Emek Yoğun Sektörler için Finansman Desteği	SPB	3.000.000,00
T O P L A M			5.580.000,00

2.4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI (YKF)

2.4.1. Amaç

Yerel Kalkınma Fırsatlarının amacı, bölgede öne çıkan sektörler veya temalarda farkındalığın artırılması, iş birliği ve koordinasyon faaliyetlerinin artırılması ve bölgenin ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtımının sağlanmasıdır.

2.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

2021 yılı Çalışma Programı'nda, 11. Kalkınma Planı ile 2014-2023 Bölge Planı'nda öngörülen hedef ve stratejiler çerçevesinde 3 adet Sonuç Odaklı Program (SOP) tasarlanmıştır. Bölgesel kalkınma çalışmalarına yönelik faaliyetler SOP'larda gerekçeleriyle birlikte tanımlanmıştır. Ancak, Ajans faaliyetlerinin çeşitliliği ve kapsayıcılığı bakımından özellikle SOP'larda yer almayan fakat bölgenin kalkınması açısından önemli görülen faaliyetler Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altında ele alınmıştır.

2.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 13: YKF Çıktı Hedefleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Kırsal Kalkınma Politikalarının Geliştirilmesi ve Strateji Eylem Planının Hazırlanması	Hazırlanan Eylem Planı Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı	Hazırlanan Stratejik Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Bitlis Balının Karakterizasyonunun Araştırılması	Hazırlanan Araştırma Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	2023 Sonrası Bölge Planı, BGUS Çalışmaları ve Kurumsal Stratejik Planın Hazırlanması	Hazırlanan Rapor Sayısı	1	Faaliyet Raporu
	Manda Sütü ve Ürünleri Değer Zinciri Analizi	Hazırlanan Analiz Raporu Sayısı	1	Faaliyet Raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği Faaliyetleri Kapsamındaki Çalışmalar	Yapılan Protokol Sayısı	10	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Süt Soğuk Zincir Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren STK'ların Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirilmesi ve İyi Uygulama Örnekleri Ziyaretleri	Gerçekleştirilecek Ziyaret Sayısı	3	Faaliyet Raporu
	Kooperatifçilik Uygulamaları Saha Ziyaretleri ve Eğitimler	Gerçekleştirilen Ziyaret Sayısı	1	Faaliyet Raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
		Gerçekleştirilen Eğitim Sayısı	6	Faaliyet Raporu
		Eğitime Katılan Erkek Sayısı	90	Eğitim Katılım Tutanakları
		Eğitime Katılan Kadın Sayısı	30	Eğitim Katılım Tutanakları
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Yatırım, Turizm ve Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	Basılan Tanıtım Materyali Sayısı	1.000	Faaliyet Raporu
	İranlı İş Adamlarının Bölgeye Davet Edilmesi	Bölgeye Gelen İranlı İş Adamı Sayısı	5	Faaliyet Raporu
	Komşu Ülkeler (İran, Irak, Azerbaycan) Katılımlı Kültürel, Sanatsal ve Akademik Etkinliklerin Düzenlenmesi	Gerçekleştirilen Etkinlik Sayısı	5	Faaliyet Raporu
	Komşu Ülkeler Masası Tercüme ve Diğer İşleri	Hazırlanan Rapor Sayısı	5	Faaliyet Raporu
	TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal Platformlarda Tanıtılması	Katılım Sağlanan Etkinlik, Fuar Sayısı	2	Faaliyet Raporu
	Hakkâri'ye Ait 3 Adet Ürün İçin Coğrafi İşaret Alınması	Gerçekleştirilen Başvuru Sayısı	3	Faaliyet Raporu, Türk Patent ve Marka Kurumu Başvuru Kayıtları
	İlçelerde Kültür ve Sanat Etkinlikleri	Gerçekleştirilen Etkinlik Sayısı	8	Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	2022 Yılı GPD "Derecik'te Seracılığın Geliştirilmesi 2. Etap Projesi"	Kurulan Sera Sayısı	30	Faaliyet Raporu
	2022 Yılı GPD Çukurca İlçesi Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	Gerçekleştirilen Restorasyon ve Tefrişat Sayısı	1	Faaliyet Raporu

Tablo 14: YKF Sonuç Göstergeleri

Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Seracılık Alanında Yeni Çalışan Kişi Sayısı	Kişi	60	Faaliyet Raporu
Tarım İşletmelerindeki Kooperatifleşme Oranı	Yüzde	7,5	Faaliyet Raporu
Coğrafi İşaret Alarak Markalaşan Ürün Sayısı	Adet	3	Faaliyet Raporu
Çukurca ilçesinde Geceleme Sayısı Artış Oranı	Yüzde	50	Faaliyet Raporu

2.4.4. Proje ve Faaliyetler

2.4.4.1. Araştırma, Analiz ve Raporlama

Kırsal Kalkınma Politikalarının Geliştirilmesi ve Strateji Eylem Planının Hazırlanması

Faaliyet kapsamında tarımsal ve hayvansal ürün üretimi yapılan ilçelere saha ziyaretleri gerçekleştirilerek başta kaymakamlıklar olmak üzere ilçe tarım ve orman müdürlükleri, ilçe ziraat odaları, belediyeler ve üreticilerle yüz yüze toplantılar gerçekleştirilecektir. Bu toplantıların temel amaçları, üretimi gerçekleştirilen ürünlerin üreticiden tüketiciye ulaştırılması aşamalarında var olan sorunların tespit edilmesi, üretim ve pazarlama konularındaki eksikliklere ilişkin paydaşlar ile birlikte çözüm önerilerinin istişare edilmesi ve bu önerilere dair Ajans'ın müdahale alanlarına giren kısımlar için faaliyet ve/veya programların belirlenmesidir. Bu çalışma ile ilçelerde, başta SOGEP olmak üzere, çeşitli destek mekanizmaları ve fon kaynakları için önümüzdeki dönemlerde kırsal kalkınmaya hizmet edebilecek projelerin belirlenmesi planlanmaktadır. Ayrıca, sahadan elde edilecek veriler ve bilgiler ışığında Ajans'ın kırsal alanlarda gerçekleştireceği faaliyetlere ilişkin bir eylem planı hazırlanacaktır.

Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı

Muş Ovası yaklaşık 165.000 hektarlık alan ile Türkiye'nin en büyük üçüncü ovasıdır. Muş ili ovalarında genel olarak tahıl ve yem bitkileri ekimi yapılmaktadır. Ayrıca, ova arazilerinin bir kısmı da çayır ve mera vasfındadır. Muş ilinin 344.842 hektar toplam tarım arazisinin 158.215 hektarı (%45,8) sulanabilir yapıdadır. Muş ili hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvan varlığı açısından oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Türkiye İstatistik Kurumunun canlı hayvan sayısı istatistiklerine göre hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvan varlığı sayısı bakımından Muş ili 15. sıradadır⁵. Muş ilinde 2021 yılında büyükbaş hayvan sayısı 336 bin, küçükbaş hayvan sayısı 1,25 milyon adettir. Faaliyet kapsamında 2021 yılı içerisinde odak grup görüşmeleri ve tüm paydaşların katıldığı bir çalıştay düzenlenmiş, anket formları hazırlanmış, literatür çalışmaları tamamlanmıştır. Ovanın sahip olduğu bu potansiyelin ülke ekonomisine kazandırılması amacıyla “Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı” hazırlanması çalışmalarına 2022 yılında devam edilecektir. Bu çalışma, “Hayvan Yemi Üretim Fabrikası Ön Fizibilite Raporu” isimli çalışmaya katkı sağlayacaktır.

⁵ Türkiye İstatistik Kurumu (2021), Canlı Hayvanlar, <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do> , Erişim Tarihi: 18.02.2022.

Bitlis Balının Karakterizasyonunun Araştırılması

2020 yılı tarım verilerine göre Bitlis genelinde arıcılık yapan kayıtlı 770 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin yaklaşık %25'i Bitlis ili Merkez ilçesi ve bağlı köylerde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2020 yılında Bitlis'te 1.955 ton bal üretilmiştir.⁶ Bal üretim miktarı bakımından Türkiye'de 12. sırada yer alan Bitlis'te üretilen balların karakterizasyonu ile ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Türk Patent Kurumu ile Bitlis balına coğrafi işaret alınması için iletişime geçilmiş ancak bala ilişkin bir araştırma yapılmasının gerekli olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma coğrafi işaret belgesinin alınması için altlık oluşturacak olan saha çalışması, bal analizleri ve bitki florasının tespitini içerecektir. Yapılacak araştırmalar sonucunda Bitlis balının karakterizasyonunun ortaya çıkarılması ile birlikte Bitlis balının kalitesi kayıt altına alınacak olup ekonomik olarak daha fazla değer yaratılması sağlanacaktır.

2023 Sonrası Bölge Planı, BGUS Çalışmaları ve Kurumsal Stratejik Planın Hazırlanması

Faaliyet kapsamında Bakanlık koordinasyonunda yürütülecek olan 2023 sonrası dönemi kapsayacak Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi hazırlık çalışmaları ve TRB2 Bölge Planı'nın hazırlanması çalışmaları yürütülecektir. Bölge planı hazırlanması aşamasında Ajans paydaşlarının da katılımıyla Bölge Planı'na altlık teşkil edecek sektörel veriler toplanacak, Ajans koordinasyonunda araştırma ve analiz çalışmaları gerçekleştirilecektir. Toplanacak veriler ve yapılacak araştırmalar sonucunda ulaşılan sonuçlar ile bölgenin mevcut durumu analiz edilecektir. Analizler sonucunda gelişme potansiyeli olan sektörlerle yönelik anketler ve saha araştırmaları uygulanacak, odak grup toplantıları ve çalıştaylar yapılacaktır. Bu çalışmalar 2024-2028 döneminde bölgenin, illerin ve ilçelerin strateji ve eylem planlarının belirlenmesine altlık oluşturacaktır. Bununla birlikte Ajans personeli marifetiyle 2022 sonrası Kurumsal Stratejik Plan hazırlanacaktır.

Manda Sütü ve Ürünleri Değer Zinciri Analizi

Değer Zinciri Analizi çalışması Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Muş Yatırım Destek Ofisi koordinasyonunda kurulan "Değer Zinciri Analizi Çalışma Grubu" üyeleri tarafından, Muş'ta kırsal alanda önemli bir geçim kaynağı olan manda sütü sektörünün bölgesel, ulusal ve uluslararası boyutları ile inceleyerek bu sektörü destekleyici politikalar ve stratejiler

⁶ Türkiye İstatistik Kurumu (2020), Canlı Hayvanlar, <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do> , Erişim Tarihi: 18.02.2022.

geliştirilmesini, sektörün rekabet gücünün artırılmasını, ulusal ve uluslararası hedefler doğrultusunda bu sektörden azami derecede katma değerın üretilmesini sağlamak amacıyla “Manda Sütü ve Ürünleri Değer Zinciri Analizi” raporu hazırlanacaktır.

Çalışma kapsamında manda sütü ve manda sütünden elde edilen mozerella ve salamura peynirleri derinlemesine incelenecektir. Bu vesileyle bu sektörde faaliyet gösteren üretici ve yetiştirici firmalarımızın gelişmesi ve rekabet güçlerinin artırılmasına yönelik kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerin belirlenmesine ve özellikle manda sütü ürünlerinin katma değerının artırılmasına odaklanılmıştır.

Çalışma mülga Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan “Değer Zinciri Analizi: Metodoloji, Araç Kiti ve Uygulama Kılavuzu” dokümanına uygun olarak hazırlanacaktır.

Çalışma manda yetiştiriciliği konusunda yüksek potansiyele sahip Hasköy ve Korkut ilçeleri ağırlıklı olup Muş Manda Yetiştiricileri Birliği, Muş Alparslan Üniversitesi, Muş Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ile iş birliği halinde hareket edilecektir.

2.4.4.2. İş Birliği ve Koordinasyon

Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birlikleri Faaliyeti Kapsamındaki Çalışmalar

Devlet Denetleme Kurulu, Kalkınma Ajansları Denetim Raporu’nda “*Ajansların mali destek sağlama fonksiyonunun yanı sıra kanunda belirtilen diğer fonksiyonlarına yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi (iş birliği, bölgesel plan, program yapma, veri toplama, işleme, araştırma yapma vb.) sağlanmalıdır.*” şeklinde belirtilen tespit gereğince Ajans’ın görev sahasına giren konularda **bakanlıklar, bölge kalkınma idareleri, kalkınma ajansları ile bölgedeki valilikler ve üniversiteler başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, ticaret ve sanayi odaları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin** plan-program-proje toplantıları, çalıştay, konferans, sempozyum gibi etkinliklere katılım sağlanacaktır. Ayrıca söz konusu kurum ve kuruluşlarca düzenlenen iş birliği protokolleri çerçevesinde yukarıda belirtilen etkinliklere destek sağlanması planlanmaktadır.

2.4.4.3. Kapasite Geliştirme

Süt Soğuk Zincir Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren STK’ların Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirilmesi ve İyi Uygulama Örnekleri Ziyaretleri

Bölgemizde yer alan Muş ilimizin hayvancılık potansiyeli çok yüksek olmasına rağmen bu alanda faaliyet gösteren üretici birlikleri ve STK’ların kurumsal kapasitelerinin yetersiz olmasından dolayı bu potansiyel katma değere dönüştürülememektedir. Ajansımız desteğiyle

2020 yılında Muş Merkez ve Bulanık ilçesinde toplam 24 ayrı noktada süt toplama merkezi kurulmuştur. İlk defa Ajans tarafından hayata geçirilen pilot proje başarılı olmuştur. Projenin sürdürülebilirliği ve paydaşlar ile ağ oluşturup yeni iş birlikleri yapmak amacıyla söz konusu birlik ve STK'ların kurumsallaşma çalışmalarına destek sağlamak önem arz etmektedir. Özellikle on binlerce kadının istifade edeceği projenin sonraki etaplarında sorun yaşanmaması için risk analizi, finansal yönetim, kriz yönetimi, satış ve pazarlama, kurumsallaşma çalışmaları vb. konularda ilgili STK'lara gerekli eğitimler verilerek proje kapsamında orta ve uzun vadede etkin ve nitelikli çıktıların elde edilmesi sağlanacaktır.

Kooperatifçilik Uygulamaları Saha Ziyaretleri ve Eğitimler

Kooperatifçilik kapsamında belirlenen öncelikli hedef kitlesi Bulanık, Hasköy ve Korkut ilçelerinde yaşayan çiftçilerdir. Ajans 2021 çalışma programında yer alan faaliyet ile Bulanık'ta yapılan çalışmalar sonucunda 7 köy ve beldede her birinde 1 ünite olmak üzere 7 adet süt toplama merkezi kurulmuştur. Proje uygulama sürecinde ise 450 kadına süt sağımı, hijyeni ve hayvan yetiştiriciliği konusunda eğitimler verilmiştir. 2021 yılında Muş'ta Türkiye'nin en büyük kooperatif başkanlarının da katılım sağladığı bir panel gerçekleştirilmiştir. 2022 yılı faaliyetleri ile Bulanık ilçesinden 1750 (Bulanık süt birliği) üye arasından seçilecek olan çiftçiler ile Hasköy ve Korkut (Manda Yetiştiriciliği) ilçelerindeki 500 işletme arasından seçilecek olan çiftçilere yönelik kooperatifleşme eğitimleri verilecek ve kooperatif kurmalarına öncülük edilecektir. Düzenlenecek eğitimlere en az 30 kadın çiftçinin katılım sağlanması planlanmıştır. Bölgede faaliyet gösteren tarım işletmelerinin kooperatifleşmesinin sağlanması amacıyla Türkiye'deki başarılı kooperatiflere çalışma ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte işletmelerde çalışan personellere kooperatifleşme eğitimleri verilecek olup beşerî sermayenin geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu faaliyetler neticesinde tarımsal kooperatifleşme oranının %4,57'den %7,5'e çıkarılması hedeflenmektedir.

2.4.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

Ajans Dokümanlarının Basılması, Yurt Dışına Yönelik Görsel Tanıtım Materyallerin Hazırlanması

Ajans tarafından üretilen dokümanlar ile bölgenin yurt dışında tanıtılması amacıyla hazırlanan tanıtım materyallerinin basılması ve dağıtımının sağlanması çalışmalarına 2022 yılında devam edilecektir.

İranlı İş Adamlarının Bölgeye Davet Edilmesi

İran'a uygulanan ambargo nedeniyle mallarını “*Made in Turkey*” etiketi ile Türkiye'nin İran'a yakın bölgelerinde üretip ihraç etmek isteyen veya Van bölgesine turizm alanında yatırım yapmak isteyen yatırımcılar bölgeye davet edilecektir. Ticaret Ataşeliklerimiz, Tebriz ve Urumiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve diğer bağlantılar üzerinden tespit edilecek ve iletişime geçilecek yatırımcılara, bölge yatırım fırsatları ve devlet teşvikleri hakkında bilgilendirme yapılacaktır.

Komşu Ülkeler (İran, Irak, Azerbaycan) Katılımlı Kültürel, Sanatsal ve Akademik Etkinliklerin Düzenlenmesi

Komşu ülkeler ile kültürel, sanatsal ve akademik bağların geliştirilmesi amacıyla Türkiye ve söz konusu ülkelerin ortak mirası olan temalar ve ortak ekonomik sorunlarla ilgili (Mevlâna, Nesimi, müşterek tarihi kayıtlar, sınır bölgeleri arasında ekonomik ilişkiler) gibi konularda akademisyenler ve sanatçılar bölgeye davet edilecektir. Bu çerçevede İran'daki üniversitelerden iki akademisyen davet edilecek, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Hakkâri Üniversitesi ile iş birliği içinde etkinlik düzenlenecektir. Ayrıca, İran, Azerbaycan ve Irak'tan geleneksel folkloru temsil eden üç sanat topluluğu davet edilecek, Hakkari'de Rengi Hakkâri sanat topluluğu ile ortak etkinlik düzenlemeleri sağlanacaktır.

Komşu Ülkeler Masası Tercüme Faaliyetleri

DAKA Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü bünyesinde yer alan İran Masası işleri için Farsça bilen bir personel hizmet alımı yoluyla geçici çalıştırılacak; web güncellemeleri, sektör raporları, turizm el dokümanları gibi diğer tercüme işlemleri yapılacaktır.

TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal Platformlarda Tanıtılması

Bölgenin yatırım ve turizm alanındaki potansiyelinin tüm öğeleriyle birlikte ulusal platformlarda tanıtılması amacıyla ulusal düzeyde tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. 2021 yılında düzenlenen “Ahlat Avrasya Kültür Buluşması ile 1071 Malazgirt Zaferi Kutlamalarına Ahlat'tan Başlanması” programları kapsamında Ajans ile Bitlis ve Muş Valilikleri arasında protokoller imzalanmış, şenlik ve etkinliklerin ulusal platformlarda tanıtımı sağlanmıştır.

Bu faaliyet kapsamında,

- 2022 yılında gerçekleştirilecek Ahlat ve Malazgirt etkinliklerine diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde destek sağlanacaktır.

- İranlı turistlere yönelik Van ilindeki kamu kurum ve kuruluşlarının ortaklaşa organize ettiği, mağazaların büyük oranlarda indirimine gittiği alışveriş ve eğlence festivali olan “2022 Yılı Shopping Fest” etkinliğine destek sağlanacaktır.

Hakkâri’ye Ait 3 Adet Ürün İçin Coğrafi İşaret Alınması

Faaliyet kapsamında Hakkâri Üniversitesi iş birliğiyle Hakkâri kilimi, Çukurca tahini ve Şemdinli balının coğrafi işaretlerinin alınması kapsamında çalışmaları yürütülmesi amaçlanmaktadır.

İlçelerde Kültür ve Sanat Etkinlikleri

Bölgenin ulaşımı zor ilçelerinde kültürel ve sanatsal faaliyetler düzenlenecektir. Yazar buluşmaları, gençlere yönelik kariyer söyleşileri organizasyonları gerçekleştirilecektir. Faaliyetler için protokoller imzalanarak ilçede Kaymakamlık, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü gibi paydaşlarla birlikte ağırlıklı olarak Şemdinli, Yüksekova ilçelerinde olmak üzere toplam 8 adet organizasyon gerçekleştirilecektir.

2.4.4.5. Ajans Destekleri

2022 Yılı GPD “Derecik’te Seracılığın Geliştirilmesi 2. Etap Projesi ”

Hakkari’nin Derecik ilçesi daha güneye yakın olması ve düşük rakıma sahip olması sebebiyle mikroklima özelliği taşımaktadır. Mikroklima özelliği nedeniyle ilçede seracılık yapılması daha az maliyetlidir ve verimlilik daha yüksektir. 2020 yılında uygulanan birinci etap projede 18 adet sera kurulmuş olup seralarda 5’i kadın olmak üzere 20 kişi istihdam edilmiştir. Seralarda marul, salatalık ve kara lahana gibi ürünler yetiştirilerek yerel pazar ve marketlerde satılmıştır. Sera sahipleriyle yapılan görüşmelerde sera başına yıllık ortalama 80-90 bin TL gelir elde edildiği ifade edilmiştir. Derecik’te Seracılığın Geliştirilmesi 2. Etap GÜDÜMLÜ Projesi ile ilçede her biri 255 m² büyüklüğe sahip 30 adet seranın (toplam 7.650 m²) daha kurulması planlanmaktadır.

2022 Yılı “Çukurca İlçesi Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Projesi” GPD

Çukurca ilçesi birden fazla uygarlığa ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Aynı zamanda Çukurca doğa ve spor aktiviteleri açısından son derece elverişlidir. Taş evlerinin tarihi değerlerinin korunması amacıyla restore edilerek butik otele dönüştürülüp işletilmesiyle turizme kazandırılması planlanmaktadır. Uygulanması planlanan proje ile hem Çukurca’nın tarihi ve doğal güzellikleri daha görünür hale gelirken sosyal, kültürel ve ekonomik alanda daha canlı bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.

Öte yandan ilçeye gelen yerli ve yabancı turistlerin konaklayabilecekleri otel ve pansiyonlar bulunmamaktadır. Bu da turizm sektörünü olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle taş evlerin faaliyete geçirilmesiyle konaklama kapasitesi artacak ve turizme kazandırılacaktır. Proje kapsamında 2 adet taş evin restore işlemleri yapılacak olup 1 taş evin de tefrişatı yapılarak butik otele dönüştürülecektir.

Ajans Tarafından Koordinasyonu Sağlanan Bakanlık Destekleri

Ajans tarafından koordinasyonu sağlanan Bakanlık destekleri Cazibe Merkezleri Destekleme Programı (CMDP), Çalışan ve Üreten Gençler Programı (CUGEP) ile Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'ndan (SOGEP) oluşmaktadır. Devam eden CMDP proje sayısı 6, CUGEP proje sayısı 13, SOGEP proje sayısı ise 15 adettir.

Önceki Yıllardan Devam Eden Cazibe Merkezleri Destek Programı

2022 yılında 2020 yılı CMDP projelerinden devam eden üç adet projenin izleme değerlendirme işlemleri yapılacak olup proje ilerleme ve değerlendirme raporlarının hazırlanması sağlanacaktır. 2020 yılı projelerinin tamamlanması ile proje kapanış raporları hazırlanacaktır.

Önceki Yıllardan Devam Eden Çalışan Üreten Gençler Programı Ödemeleri

2021 yılında uygulanmaya başlanan CUGEP kapsamında desteklenen toplam 13 proje mevcut olup dört projenin fiziki gerçekleşmesi tamamlanmış, geçici kabulleri yapılmış, nihai ödeme sürecine gelinmiştir. Fiziki olarak tamamlanmış olan projelerde yatırımcılara tahsis işlemleri, diğer dokuz projede ise ihale/inşaat yapım süreçleri devam etmektedir. 2022 yılı sonuna kadar tüm projelerin fiziki gerçekleştirmelerinin tamamlanarak yatırımcılara tahsis işlemlerinin yapılması ve projelerin kapanış raporları ile sonlandırılması planlanmaktadır.

Önceki Yıllardan Devam Eden Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı Ödemeleri

2022 yılında 2019-2020-2021 yıllarından devam eden projelerin izleme değerlendirme faaliyetleri ile kapanması beklenen altı adet projenin nihai kapanış raporları ve proje sonrası değerlendirme raporları hazırlanacaktır. Geriye kalan dokuz adet projenin daha hızlı ve sağlıklı bitirilebilmesini temin etmek amacıyla Ajans uzmanlarınca danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır.

2.4.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 15: YKF Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2022	
		Başlangıç	Bitiş
Araştırma, Analiz ve Programlama	Kırsal Kalkınma Politikalarının Geliştirilmesi ve Strateji Eylem Planının Hazırlanması	Şubat	Aralık
	Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı	Ocak	Aralık
	Bitlis Balının Karakterizasyonunun Araştırılması	Nisan	Ekim
	2023 Sonrası Bölge Planı, BGUS Çalışmaları ve Kurumsal Stratejik Planın Hazırlanması	Şubat	Aralık
	Manda Sütü ve Ürünleri Değer Zinciri Analizi	Şubat	Aralık
İş Birliği ve Koordinasyon	Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği Faaliyetleri Kapsamındaki Çalışmalar	Şubat	Aralık
Kapasite Geliştirme	Süt Soğuk Zincir Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren STK'ların Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirilmesi ve İyi Uygulama Örnekleri Ziyaretleri	Mart	Aralık
	Kooperatifçilik Uygulamaları Saha Ziyaretleri ve Eğitimler	Mart	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Yatırım, Turizm ve Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	Ocak	Nisan
	İranlı İş Adamlarının Bölgeye Davet Edilmesi	Mayıs	Ekim
	Komşu Ülkeler (İran, Irak, Azerbaycan) Katılımlı Kültürel, Sanatsal ve Akademik Etkinliklerin Düzenlenmesi	Mayıs	Ekim
	Komşu Ülkeler Masası Tercüme Faaliyetleri	Şubat	Aralık
	TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal Platformlarda Tanıtılması	Şubat	Aralık
	Hakkâri'ye Ait 3 Adet Ürün İçin Coğrafi İşaret Alınması	Mayıs	Ekim
	İlçelerde Kültür ve Sanat Etkinlikleri	Mayıs	Ekim

2.4.6. İzleme ve Değerlendirme

Bu bölümde yer alan faaliyetler, faaliyeti öneren birim ve birim uzmanlarınca takip edilecektir.

Tablo 16: YKF Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Raporlama	Kırsal Kalkınma Politikalarının Geliştirilmesi ve Strateji Eylem Planının Hazırlanması	TKKPB	150.000,00
	Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı	MYDO	500.000,00
	Bitlis Balının Karakterizasyonunun Araştırılması	BYDO	50.000,00
	2023 Sonrası Bölge Planı, BGUS Çalışmaları ve Kurumsal Stratejik Planın Hazırlanması	BSGPB	80.000,00
İş Birliği ve Koordinasyon	Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği Faaliyetleri Kapsamındaki Çalışmalar	TÜM BİRİMLER	800.000,00
Kapasite Geliştirme	Süt Soğuk Zincir Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren STK'ların Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirilmesi ve İyi Uygulama Örnekleri Ziyaretleri	MYDO	80.000,00
	Kooperatifçilik Uygulamaları Saha Ziyaretleri ve Eğitimler	MYDO	50.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Yatırım, Turizm ve Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	YDO'lar	250.000,00
	İranlı İş Adamlarının Bölgeye Davet Edilmesi	HYDO/ KUK	20.000,00
	Komşu Ülkeler (İran, Irak, Azerbaycan) Katılımlı Kültürel, Sanatsal ve Akademik Etkinliklerin Düzenlenmesi	HYDO/ KUK	50.000,00
	Komşu Ülkeler Masası Tercüme ve Diğer İşleri	HYDO/ KUK	100.000,00
	TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal Platformlarda Tanıtılması	TÜM BİRİMLER	1.000.000,00
	Hakkâri'ye Ait 3 Adet Ürün İçin Coğrafi İşaret Alınması	HYDO	40.000,00
	İlçelerde Kültür ve Sanat Etkinlikleri	HYDO	80.000,00
Ajans Destekleri	Proje Teklif Çağrılarını Genel Yönetim Giderleri	TÜM BİRİMLER	200.000,00

	2022 Yılı GPD "Derecik'te Seracılığın Geliştirilmesi 2. Etap Projesi"	YDO	1.500.000,00
	2022 Yılı GPD "Çukurca İlçesi Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Projesi"	SPB YDO	1.500.000,00
TOPLAM			6.450.000,00

2.5. KURUMSAL GELİŞİM

Ajans Kurumsal Gelişim faaliyetlerinin amacı kurum çalışanlarının kurum içinde ve kurum dışındaki paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonu kurum içi yürütülen kapasite geliştirme faaliyetleri, Ajansın fiziki ve teknik altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve geliştirilmesi, Yönetim Kurulu ile ilgili görevlerin yerine getirilmesi, personel ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi, diğer kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilecek iş birlikleri ve toplantılar ve tanıtıma ilişkin faaliyetler vb. kurumsal tüm faaliyetler, iş ve işlemler bu başlık altında yer almaktadır. Ajans kurulduğu günden itibaren sorumluluk alanına giren dört il genelinde görev yapan kurum kuruluşlarla etkin bir iletişim kurmuş, kurumlar arasındaki iş birliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bölgedeki beşerî sermayenin geliştirilmesi çalışmalarında, turizm alanlarının günümüz şartlarına uygun olarak restorasyonunun yapılması faaliyetlerinde, bölge çiftçilerinin modern tarım yöntemlerine geçişinde ve en önemlisi bölgedeki istihdamın artırılmasına yönelik faaliyetlerde Ajans ön safhada bulunmuştur. Bölgede özellikle son yıllarda yapılan yatırımların (tekstil kentler, sanayi altyapı çalışmaları, turizm alanlarının geliştirilmesi vb.) çoğunda ajans çalışmaları önemli bir yere sahiptir. Ajans, kurumda çalışanların yetkinliklerinin artırılmasına önem vermektedir. Bu amaçla teknik ve kişisel eğitim programları düzenlemektedir. Bununla birlikte Ajans tarafından paydaşlara sağlanan teknik eğitimler ile kurum kuruluşlarda çalışan personeller ile eğitimlere ilgi duyan beşerî sermayenin geliştirilmesi çalışmaları önceki yıllarda olduğu gibi 2022 yılında da devam edecektir.

2.5.1. Çıktı Hedefleri

Tablo 17: Kurumsal Gelişim Çıktı Hedefleri

Faaliyet Türü	Faaliyetler	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Kapasite Geliştirme	Ajans Personeline Yönelik Kişisel ve Teknik Eğitimler	Personeller Tarafından Alınan Eğitim Sayısı	10	Faaliyet Raporu
İletişim Tanıtım Görünürlük Faaliyetleri	Ajans Tanıtım Faaliyetleri	Katılım Sağlanan Fuar/Şenlik Sayısı	2	Faaliyet Raporu
		Basımı Yapılan Kitap/Broşür Sayısı	1000	Faaliyet Raporu
	Medya Takip Faaliyetleri	Yerel ve Ulusal Medya Abonelikleri Sayısı	7	Faaliyet Raporu
	Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kurulu Toplantıları	Gerçekleşen Toplantı Sayısı	10	Faaliyet Raporu

2.5.1.1. Kapasite Geliştirme

Ajansımız 2021 yılında sektör bazlı birim yapılanmasına geçiş yapmıştır. Yapılanma ile, birimlerde görev alan personellerin ilgi ve görev alanlarına giren konulardaki literatür okumaları 2021 yılı boyunca devam etmiş olup 2022 yılında da devam edecektir. Ajansın araştırma, iş birliği ve koordinasyon görevlerini yerine getirmek, yeni yapılacak yatırımlarda rehberlik ve kolaylaştırıcılık rolünü üstlenmek ve kurumsallaşma anlamında yeterli kapasiteyi oluşturmak Ajans kurumsal gelişim rolünün temel amacıdır. Bu kapsamda, kurumsal yapı ve personel yetkinliklerinin güçlendirilmesi amacıyla 2022 yılı içerisinde Ajans tarafından sağlanan teknik destek eğitimlerine katılım sağlanacaktır. Bununla birlikte birim personelleri paydaş kurumlar tarafından düzenlenen eğitim ve etkinliklere de katılarak kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır. 2022 çalışma programında bulunan “Ajans personellerinin gelişimine yönelik kişisel ve teknik eğitimler” faaliyeti kapsamında hizmet alım yöntemiyle gerçekleştirilecek olan teknik eğitimler (Etki analizi eğitimi, SQL-Python-Fortran ile veri analizleri gibi) ile personellerin ilgi alanlarına göre uzmanlıklarının geliştirilmesi sağlanacaktır. Böylece bu konuları içeren Ajans faaliyetlerinin Ajans personelleri tarafından yapılması ile hizmet alım harcamalarının azaltılması planlanmaktadır. İş sağlığı ve iş yeri güvenliği kapsamında afet ve acil durumlar ile ilk yardım uygulamalı eğitimlerine kurumda çalışan her personelin katılımı sağlanacaktır. Ajans medya takip faaliyetleri kapsamında bölgede hizmet veren yerel ve ulusal medya kuruluşlarıyla abonelik anlaşmaları yapılacaktır. Abone olunan medya araçları yoluyla Ajans destekleri ile kurum hakkındaki haberlerin tanıtım amaçlı kullanılması sağlanarak daha fazla kişiye ulaşılması sağlanacaktır. Ajans personel toplantıları kurum personelleri arasındaki koordinasyonu artırıcı rolü nedeniyle yıl içinde dört ili kapsayacak şekilde yapılacaktır.

Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi

Ajans çalışanlarının performansının artırılması ve belirlenen hedeflere daha kısa vadede ulaşılmasının sağlanması amacıyla çalışmalar yürütülecektir. 2022 yılı itibarıyla yürürlüğe konması planlanan Ajans Personellerinin Performans Değerlendirilmesine Dair Temel Esasları kapsamında “Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi” ve “Hedef Bazlı Performans Sistemi” hizmet alımları olacaktır. Bu çalışmalar doğrultusunda 2022 yılı için tüm personellerin dahil olacağı ortak eğitimlerle ilgili hizmet alımları ve sektör bazlı kurulan birim personellerinin kendi ilgi ve görev alanları ile ilgili ihtiyaç duyduğu eğitimler belirlenerek program kapsamına alınması öngörülmektedir. Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esasların uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla TÜBİTAK

SAGE ile web tabanlı Kalkınma Ajansları Personeli Performans Ölçme ve Değerlendirme Sistemi kurulacaktır.

Ajans Personelinin Gelişimine Yönelik Kişisel ve Teknik Eğitimler

- **Ajans Personelinin Kişisel Gelişim Konuları**, personel tarafından gerçekleştirilen iş ve işlemlerin pratik çözüm yollarını öğrenmelerini sağlayacak eğitimlerden oluşmaktadır. 2022 yılında, Ajans personelinin Ajans çalışmalarına da yansıtacak becerilerinin geliştirilmesi amacıyla eğitim programları gerçekleştirilecek olup tüm Ajans personelinin bu programlara katılması planlanmaktadır. 2022 yılında gerçekleştirilmesi planlanan başlıca eğitimler; afet ve ilk yardım eğitimi, uzaktan çalışma ve verimlilik eğitimi (online), zaman ve toplantı yönetimi eğitimidir (online). Ayrıca UDEMY ve CBİKO platformları üzerinden personellerin ilgi alanlarına giren eğitimlerden faydalanmaları sağlanacaktır.

- **Teknik Eğitim Konuları**, personellerin odak sektör konularında alacağı eğitimlerden oluşmaktadır. Bu kapsamında politika birimlerindeki uzman personelin ihtiyaç duyacağı teknik eğitimler (coğrafi ve kent bilgi sistemleri eğitimi, yapay zekâ ve robotik kodlama eğitimi, etki analiz ölçümleri gibi) ilgili birimlerin taleplerine istinaden verilecektir. Bununla birlikte yatırım destek ofislerinde görev yapan personeller için şehir pazarlama, dış ticaret, e-ticaret vb. eğitimler online veya ilgili kuruluşlarla ortak hizmet alımları yoluyla gerçekleştirilecektir.

2.5.1.2. Tanıtım ve Yatırım Destek

Ajans İletişim Tanıtım Görünürlük Faaliyetleri

Ajans faaliyetlerinin 2022 yılında yerel, ulusal ve uluslararası platformlarda daha görünür olmasını sağlamak üzere iletişim ve tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. Bu kapsamda görsel ve işitsel içeriklerin hazırlanmasına, sosyal medya hesaplarının ve web sayfalarının içeriklerinin zenginleştirilmesine ilişkin hizmet alım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte yıl içerisinde ihtiyaç duyulan ve çalışma programında bulunmayan tanıtıma yönelik mal ve hizmet alımları da bu faaliyet bütçesi kapsamında gerçekleştirilecektir. Ajansa ait çalışmalar ve görünürlük materyalleri (tanıtım videoları, basılı materyaller vb.) <https://ka.gov.tr/> ve <https://panel.ka.gov.tr/> web sitelerinden paylaşılacaktır.

Ajans Web Sitelerinin Güncellenerek Geliştirilmesi

Ajansa ait web sitelerinden (www.urartians.com, www.dakairanmasasi.com vb.) ihtiyaç duyulanların içerik ve tasarım açısından güncellenmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte yıllık alan adı ve domain hizmet alımları gerçekleştirilecektir.

Medya Takip Faaliyetleri

Yerel ve ulusal medyada Ajans'ın çalışma alanlarına giren konuların takibini sağlamak üzere gazete, dergi ve bülten gibi medya araçlarına yönelik abonelik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda yerel medyadan altı, ulusal medyadan bir adet gazeteye ve bir adet dergiye abonelik yapılacaktır.

Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kurulu Toplantıları

Ajans faaliyetlerinin ilerleme durumu, iş birliği konuları ve ileriye dönük faaliyetler değerlendirilmek üzere iki ayda bir Yönetim Kurulu toplantılarının ve teşkili halinde mevzuatta belirtilen sürelerde de Kalkınma Kurulu toplantılarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

2.5.2. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 18: Kurumsal Gelişim Faaliyetleri Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyetler	2022	
		Başlangıç	Bitiş
Kapasite Geliştirme	Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi	Şubat	Aralık
	Ajans Personeline Yönelik Kişisel ve Teknik Eğitimler	Şubat	Aralık
Ajans İletişim Tanıtım Görünürlük Faaliyetleri	Ajans Tanıtım Faaliyetleri	Şubat	Aralık
	Ajans Web Sitelerinin Güncellenerek Geliştirilmesi	Şubat	Aralık
	Medya Takip Faaliyetleri	Şubat	Aralık

2.5.3. İzleme ve Değerlendirme

Kurumsal Gelişim, yapısı ve faaliyetleri itibariyle nispeten daha rahat kolay ölçülebilir faaliyetlerden oluşmaktadır.

Tablo 19: Kurumsal Gelişim Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Kapasite Geliştirme	Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi	KYKB	50.000,00
	Ajans Personeline Yönelik Kişisel ve Teknik Eğitimler	KYKB	50.000,00
Ajans İletişim Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri	Ajans Tanıtım Faaliyetleri	KYKB	150.000,00
	Ajans Web Sitelerinin Güncellenerek Geliştirilmesi	KYKB	70.000,00
	Medya Takip Faaliyetleri	KYKB	20.000,00
T O P L A M			340.000,00

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2022 Yılı Çalışma Programı 3 adet Sonuç Odaklı Program (*Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi, Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi, Van Gölü Havzası*) ve Kurumsal Gelişim, Yerel Kalkınma Fırsatları bölümlerinde tanımlanan faaliyetlerden oluşmaktadır. Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerini kapsayan TRB2 Bölgesi'nde 14-29 yaş aralığında yer alan geçlerin toplam nüfusa oranı %30,6 olup, bölgemiz bu oranla Türkiye'de Düzey-2 bölgeleri arasında ilk sırada yer almaktadır.

Uygulama döneminde planlanan her bir faaliyetin hayata geçirilmesi için birimler arasında iş birliği yapılacaktır. Ayrıca hazırlanacak olan SOP Yönetim Planı çerçevesinde program bazlı faaliyet takibi yapılacaktır. Planlanan faaliyetlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için Ajansın mevcut beşerî, teknik ve finansal kapasitesinin yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Bu potansiyelin bölgesel kalkınmaya entegrasyonunu sağlamak bölgesel ve ulusal kalkınma politikaları açısından önemlidir. Söz konusu politikalara katkı sağlamak üzere 2022 yılı Çalışma Programı BSG-SOP kapsamında planlanan faaliyetlerin hayata geçirilmesiyle TRB2 Bölgesi genç nüfusunun girişimcilik kapasitelerinin artırılması ve istihdama dâhil edilmesi, bölgede nitelikli iş gücü altyapısının geliştirilmesi, kurum ve kuruluşların beşerî sermayesinin niteliğinin artırılması ve gençlerin bilişim alanında niteliklerinin artırılması hedeflenmektedir.

VAHA-SOP özellikle Van ve Bitlis illerine yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Türkiye'nin en önemli su kaynaklarından birini barındıran Van Gölü ve yakın lokasyonlarda yer alan göllerin hem korunması hem de katma değeri yüksek turizm faaliyetlere ev sahipliği yapması için faaliyetler tasarlanmıştır. Göl turizmine yönelik faaliyetlerin yanı sıra bölgenin kadim medeniyetlere ev sahipliği yaptığı gerçeğinden yola çıkarak tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bölgede henüz yaygınlaşmamış ekoturizm alanları araştırılarak çıkan rapora göre yeni faaliyetler tasarlanacaktır.

EYSG-SOP kapsamında yüksek genç nüfus ve yüksek işsizlik oranının etkilerinin asgari düzeye indirilmesine yönelik faaliyetler hayata geçirilecektir. Uygulaması devam eden CUGEP, SOGEP ve CMDP projeleri kapsamında bölgenin sanayi altyapısında ciddi iyileşme sağlanmıştır. Özellikle tekstil/hazır giyim imalatı için planlı sanayi bölgelerinde altyapı eksiklikleri önemli ölçüde giderilmiş ve yatırımcılara tahsis edilmek üzere fabrika binaları kurulmaya başlanmıştır. TRB2 Bölgesi'nde ilk defa uygulanacak olan Finansman Desteği Programı ile istihdama en fazla katkıyı sağlayan tekstil/hazır giyim imalatı ile ayakkabı imalatı

desteklenecektir. Bu destekler neticesinde genç işsizliğini azaltarak ve hanelerin gelirin artırarak bölge ekonomisine katkı sağlanacaktır. Bölgede sanayi yatırımları açısından görece olarak daha dezavantajlı bir noktada bulunan Hakkâri ili için tüm imalat sanayi sektörleri programa uygun başvuru sahibi olarak dikkate alınacaktır. Firmaların kurumsal kapasitelerini artırmak için yönetim danışmanlığı faaliyetlerine devam edilecektir.

4.EKLER

EK-A GÜDÜMLÜ PROJE BİLGİ FORMU

Sıra No	Proje Konusu	Sektörü	Uygulama Yeri (İl / İlçe)	Yatırımın Büyüklüğü (TL)	Açıklama
1	İnanç Turizmi Altyapı Çalışmaları	Turizm	Bitlis / Ahlat	2.550.000,00	Ahlat İnanç Turizmi Altyapı Geliştirilmesi Projesi kapsamında ilçede inanç turizmini geliştirmek amacıyla Abdurrahman Gazi Türbe alanında yöresel lokanta, bakı terası, dinlenme alanları, yöresel ürün ve el sanatları satış alanları, WC ve abdestlikler oluşturularak ziyaretçilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, ilçede kalış sürelerini uzatmak, alışveriş yaparak ilçe başta olmak üzere bölge ekonomisine katkı yapmalarını sağlamak, bölgedeki diğer inanç turizmi alanları için rol model olarak inanç turizminin bölgede gelişimine ve bölge ekonomisinin canlanmasına katkı sağlanacaktır.
2	OSB Doğal Gaz Altyapı Çalışmaları	Sanayi Altyapısı	Muş / Merkez Konukbekler Beldesi	6.000.000,00	Muş OSB’de 2022 Ocak ayı itibari ile doluluk oranı %90’dan fazla olup OSB alanı içerisinde sadece bir parselin tahsis işlemleri yapılmamıştır. Diğer tüm parsellerin tahsisi yapılmıştır. Aktif 20 firma mevcuttur. OSB’nin doğal gaz ihtiyacı mevcut firmalardan ziyade, 2021’de 100 dönümden fazla bir arazi tahsisi yapılan yeni gelecek tütün işleme fabrikaları için ciddi önem arz etmektedir. Muş ili tütün üretiminde kotaya rağmen Bitlis ile beraber bölgede öncü illerdendir. Muş’ta üretilen ve dünyanın en kaliteli tütünleri arasında sayılan Virginia Tütünü Amerika’ya ihraç edilmektedir. Muş OSB Doğal gaz Altyapısının Tamamlanması Projesi kapsamında OSB’ye yapılacak doğal gaz altyapısı bu yabancı menşeli yatırımın Muş’a gelmesi için elzemdir. Doğal gaz firması ile (Ankara Genel Müdürlük ve Muş Şubesi) gerekli görüşmeler yapılmıştır. Maliyetin %40-50’lik kısmına Ajans destek olduğunda kalan yatırımı kendilerinin yapacaklarını taahhüt etmişlerdir. İlimiz hem emek yoğun sektör hem de tarıma dayalı sanayinin gelişmesi için son derece müsait bir konumdadır. Bu sektörlerin gelişmesi için yatırımcılar açısından son derece önemli bir koşul olan organize sanayi bölgesi doğal gaz altyapısının giderilmesi gerekmektedir. Muş OSB’nin gelir kaynakları ve borç durumu göz önünde bulundurulduğunda kısa ve orta vadede kendi imkanlarıyla bu yatırımı yapılması mümkün görünmemektedir. Proje kapsamında 75 bar’lık iletim hattı gaz basıncını 19 bar ile 40 bar arasında dağıtım hattı basıncına düşüren

Sıra No	Proje Konusu	Sektörü	Uygulama Yeri (İl / İlçe)	Yatırımın Büyüklüğü (TL)	Açıklama
					regülatör, filtre, ısıtıcı, sayaç, harmanlama ünitesi ve diğer ekipmanlarla donatılmış gaz istasyonunu kurulması planlanmaktadır.
3	Örtü Altı Seracılık	Seracılık / Tarım	Hakkâri/ Derecik Beldesi	3.000.000,00	Derecik'te Seracılığın Geliştirilmesi Projesi kapsamında TRB2 Bölgesi'nde tarımsal üretimde üretkenlik ve verimliliğin artırılması amaçlanmaktadır. Özellikle kırsal alanlarda sürdürülebilir üretim alanları kurularak bölge çiftçisinin tarım sektörünün önemli kollarından biri olan seracılığa uygun havzalarda örtü altı (sera) tesislerin kurması sağlanacaktır. Proje kapsamında mikro klima özelliğe sahip ve seracılığa elverişli Derecik ilçesinde örtü altı (sera) tesislerinin kurulması desteklenecektir.
4	Turizm Altyapısı	Turizm	Hakkâri / Çukurca	2.142.857,15	Çukurca İlçesi Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Projesi kapsamında Çukurca turizm alt yapısını geliştirmek amacıyla âtıl halde bekleyen tarihi taş evleri butik otele dönüştürülecektir. Proje ile il ekonomisine sosyal ve ekonomik katkıda bulunulacak, bölgenin turizm çeşitliliği potansiyelinin değerlendirilmesi sağlanacak ve ilçenin konaklama kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.

EK-B Ön Fizibilite Konusu Proje Önerileri Listesi

Sıra No	Proje Konusu	Sektörü	Uygulama Yeri (İl / İlçe)	Yatırımın Büyüklüğü (TL)	Açıklama
1	Hayvan Yemi İmalatı	Tarım	Muş / Merkez	-	Muş Ovası 1.650 km ² alanı ile Türkiye'nin en geniş ovalarından biridir. Ovanın büyük bir kısmı tarım yapmaya elverişlidir. Muş ili yem bitkileri üretiminde Türkiye'de ilk 3'ün arasında yer almaktadır. Ayrıca gerek büyükbaş gerekse küçükbaş hayvan sayıları bakımından da Türkiye'de sırasıyla 12. ve 15. sıradadır. Hayvan yeminde kaba yemi çoğunlukla kendi üretse de kesif yemi dışardan almaktadır. Muş ilinde böyle bir yatırım ihtiyacı tespit edilmiş ve buna yönelik fizibilite raporu hazırlanılmasına karar verilmiştir. Çalışma ile Muş ilinde kurulacak bir yem fabrikasının ön fizibilite raporu ortaya konulacak ve yem fabrikası kurulması için potansiyel yatırımcılarla irtibata geçilecektir. Ön fizibilite raporuna dayalı olarak potansiyel yatırımcılardan herhangi birinin yem fabrikası kurulması yönünde alacağı karar, Muş Ovası'nda bulunan çiftçiler için önemli bir gelir kapısı olacaktır. Rapor Muş YDO Personeli tarafından hazırlanacaktır ancak avan proje gibi teknik bilgi gerektiren maliyetler hizmet alımı yoluyla karşılanacaktır.

EK-C Yurt Dışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

Dünyada gözlemlenen COVID salgını nedeniyle 2022 yılında yurt dışı fuarlara katılım sağlanmayacak ve çalışma ziyareti düzenlenmeyecektir.

EK-D Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Sosyal Girişimcilik Faaliyetleri	BSG-SOP	Sosyal girişimciliğin bölgede yaygınlaştırılması.	Sosyal Girişimcilik kültürünün bölgede yaygınlaşması, sosyal girişimlerin ortaya çıkması.	Bitlis, Muş, Hakkâri ve Van	Bölge Milli Eğitim Müdürlükleri, Bölge Üniversiteleri, Van Teknokent, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri	BSGPB YDO'lar	Şubat Aralık

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
DAKA Girişimcilik Programı	BSG-SOP	TRB2 Bölgesinde nitelikli girişimciliğin özendirilmesi. Girişimciler tarafından piyasalarda rekabet edebilen yenilikçi ve teknoloji düzeyi yüksek olan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi.	Bölgede gençler arasında teknoloji tabanlı girişimciliğin yaygınlaşması.	Bitlis, Muş, Hakkâri ve Van	Bölge Milli Eğitim Müdürlükleri, Bölge Üniversiteleri,	BSGPB, YDO'lar	Şubat Aralık
Gençlere İlham Veren Konferanslar Programı	BSG-SOP	Bölge çocuk ve gençlerinin vizyonlarının geliştirilmesi.	Gençlerin vizyon ve bakış açılarının gelişmesi.	Bitlis, Muş, Hakkâri ve Van	Bölge Üniversiteleri, Bölge Milli Eğitim, Gençlik ve Spor, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri	BSGPB, YDO'lar	Şubat Aralık
Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı	BSG-SOP	BSG-SOP'un özel amaçlarına yönelik orta ve uzun vadeli planlama çalışmalarına kaynaklık etmek.	Bölgede geleceğin mesleklerine ve yazılım alanında farkındalığın oluşması.	Van	Bölge Üniversiteleri, Bölge Milli Eğitim Müdürlükleri	BSGPB	Mayıs Haziran

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştiği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	BSG-SOP	BSG-SOP faaliyetlerinin tanıtılması ve ilerleyen süreçlerde proje fikirlerinin geliştirilmesi.	Ortak proje fikirlerinin hayata geçmesi.	Bitlis, Muş, Hakkâri ve Van	Bölge Üniversiteleri, Bölge Milli Eğitim, Gençlik ve Spor, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri	BSGPB, YDO'lar	Şubat Aralık
Manda Ürünlerinin Pazarlanması ve Satışı Eğitimi/Semineri	BSG SOP	Manda yetiştiriciliğinden ve manda sütü ürünlerinden azami gelir etmek suretiyle kırsal nüfusun ekonomik yönden gelişmesine katkı sunmak	Manda yetiştiriciliğinde farkındalığın artırılması, süt ve süt ürünlerinin üretimi ve pazarlanmasında farklı modellerle ilgili bilgi sahibi olunması, E-ticaret alanında yetkinliklerin artırılması “Manda Evi Projesi” için alt yapı hazırlıkları yapmak	Muş	-Manda Yetiştiricileri Birliği, -Muş Alparslan Üniversitesi, -Muş Tarım ve Orman İl Müdürlüğü <u>Yüklenilecek maliyetler:</u> -Eğitim salonlarının hazırlanması, -Önder çiftçilerin belirlenerek eğitime katılımlarının sağlanması	Muş YDO	Nisan Eylül

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
TRB2 Bölgesi Kariyer Günleri Etkinlikleri	BSG-SOP	18-29 yaş aralığındaki gençlere yönelik kariyer planlama, istihdam alanlarındaki fırsatlar ile meslek tanıtımlarına yönelik bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.	Gençlerin daha bilinçli olarak meslek seçimlerini yapması.	Bitlis, Muş, Hakkâri ve Van	Bölge illerindeki üniversiteler, il milli eğitim ve İŞKUR müdürlükleri	BSGPB, YDO'lar	Mayıs Ekim
İlçelerde Kültür ve Sanat Etkinlikleri	BSG-SOP	Gençlerde kültür ve sanat bilincinin geliştirilmesi	Çukurca, Şemdinli ve Yüksekova ilçelerinde toplam 8 adet kültür sanat etkinliği düzenlenecektir.	Hakkâri	Yüksekova Kaymakamlığı Şemdinli Kaymakamlığı Çukurca Belediyesi Derecik Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü	Hakkâri YDO	Mayıs Kasım

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Bölgenin Sağlık Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Çalıştay Yapılması	VAHA-SOP	Van'ın sağlık turizmi alanında tercih edilir bir destinasyon haline getirilmesi amacıyla sağlık turizmi yetki belgesine sahip SBÜ Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Van YYÜ Dursun Odabaş Tıp Fakültesi Hastanesi ve diğer paydaşlarla bir çalıştay gerçekleştirilecek ve sonucunda ortaya eylem planı çıkarılacaktır.	Van İlinin sağlık turizmi pastasından aldığı payın arttırılması, turist sayısı ve turizm gelirlerinin artması, diğer turizm alanlarının gelişmesi, sağlık alanında ek yatırımların yapılması,	Van	SBÜ Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Van YYÜ Dursun Odabaş Tıp Fakültesi Hastanesi	Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi	Nisan Kasım

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Van Gölü Destinasyonu Tarihi Medeniyetleri Tanıtma Faaliyetleri	VAHA-SOP	Başta Urartular olmak üzere, bölgede etkili olan Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerine ait kültürel değerlerin turizm amaçlı ulusal ve uluslararası mecralarda tanıtımına ilişkin çalışmalar yürütmek çalıştay, katalog, broşür, kitap, sosyal medya içerikleri vb. aktiviteler ile Van Gölü Havzasında Turizmin geliştirilmesini sağlamak.	Van Gölü Havzasında Turizmin geliştirilmesini sağlamak, kültür turizmi potansiyel hedef pazarına ulaşarak bu turizm çeşidi kapsamında Bölgenin var olan potansiyelini harekete geçirmek suretiyle turist sayısı ve turizm gelirlerinin artırılması.	Van, Bitlis	Van-Bitlis İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Van YYÜ, Bitlis Eren Üniversitesi, İl ve İlçe Belediyeleri	Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi	Şubat Aralık

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştiği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Van Gölü İkinci Sempozyumu	VAHA-SOP	Turizm, tarih, ulaşım, kültürel değerler, tanıtım ve pazarlama, yapıli mekân, destinasyon yönetimi, markalaşma, altyapı, yerel yönetimlerin çalışmaları hususlarında bildiriler sunulması sağlanarak ve kurumlar arası bilgi alışverişi sağlanması hedeflenmektedir.	Van Gölü'nün koruma kullanma dengesine ilişkin farkındalık oluşturulması, Van Gölünün turizm değerlerinin tanıtılması, Göle ilişkin araştırma ve yatırım altyapısının güçlendirilmesi, Van Gölünün korunmasına yönelik yerel ve ulusal düzeyde farkındalık sağlanması	Van	Van Büyükşehir Belediyesi, Edremit Belediyesi, Tuşba Belediyesi, İpekyolu ve Van YYÜ	Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi	Mayıs Aralık
Fotoğrafçı Sosyal Medya Elçileriyle Foto Safari, Yarışma ve Sergi	VAHA-SOP	Fotoğrafçı Sosyal Medya elçileriyle bir foto safari ve akabinde bir yarışma ve en sonda da bir fotoğraf sergisi yapılması planlanmaktadır	Sosyal Medya elçileri aracılığı ile sosyal medya üzerinden Van Gölü Havzasının tanıtımını gerçekleştirmek, ulusal ve uluslararası platformlarda bölgemizin tanıtımı yapmak, bu yolla bölge turizmini geliştirmek.	Van, Bitlis	Van Gölü Havzasındaki Belediyeler, Sivil Toplum kuruluşları,	Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi	Nisan Aralık

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Doğu Anadolu Ralli Organizasyonu	VAHA-SOP	4 ülke 6 il (TRA2 ve TRB2 illeri)” temalı veya ikinci alternatif olarak serhat şehirleri üzerinden Hakkari’den başlayıp Ardahan’da bitecek şekilde Serhat Kalkınma Ajansı’nın da dahil edileceği bir iş birliğiyle “Serhat Boyu” temasıyla, bir ralli organizasyonu yapılması hedeflenmektedir.	Bölgenin güvenlik sorunlarının ortadan kalkmasıyla bölgenin güvenli oluşuna vurgu yapmak amacıyla bölgenin tanıtımını sağlamak, turizmin ve yatırımların artmasını sağlamak.	Van, Hakkâri	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Valilikler ve Türkiye Otomobil Sporları Federasyonu	Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi	Nisan Aralık
Van Gölü’nün Temizlenmesine Yönelik Farkındalık Faaliyetleri	VAHA-SOP	Bölgenin en önemli unsuru olan Van Gölü’nün gelecek nesillere aktarılması, amacıyla temizliği hakkında farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.	Van Gölü’nün koruma kullanma dengesi gözetilerek gelecek nesillere aktarılması, turizm gelirlerinin artırılması, bölgenin tanıtılması ve bölge halkında çevre duyarlılığının oluşturulması	Van, Bitlis	Sivil toplum kuruluşları, Van Gölü Aktivistleri, Van YYÜ, Van Gölüne sınırı olan belediyeler	Turizm ve Kırsal Kalkınma Politikaları Birimi	Mayıs Ekim
Van Dış Ticaret Çalıştayı	EYSG	Van ilinde dış ticaretin geliştirilmesi için özel sektörün, ilgili kamu kurum ve	1 adet çalıştay	Van	-	Van YDO	Mayıs Ekim

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştiği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
		kuruluşlarının teknik altyapısı ve hizmet altyapısının irdelenmesi, sorun tespiti ve çözüm önerilerinin ortaya konulması					
E-Ticaret Platformları ve E-İhracat Eğitimi	EYSG	Başta tekstil/hazır giyim, mobilya gibi imalat sanayisinde faaliyet gösteren ve sosyal medya vb. iletişim kanallarını aktif olarak kullanan, halihazırda web sitesi bulunan ve ürettiği ürünlerin ihracat potansiyeline sahip olduğu KOBİ'lere e-ihracat ve e-ticaret konularında eğitim verilmesi	1 adet eğitim ve Eğitime katılım sağlayan 20 kişi	Van	-	Van YDO	Mayıs Ekim
TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin (ORTKA) Kurulması IPA 2 Projesi	EYSG	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın yürütücüsü olduğu ve AB IPA 2 Rekabetçilik ve Yenilik Sektör	3 adet atölye kurulumu	Bitlis, Muş, Van	-	Van YDO	Şubat Aralık

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
		Operasyonel Programı kapsamında desteklenen TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması Projesi tedarik ve teknik destek bileşenleri ihalelerinin gerçekleştirilmesi, atölye binalarının yapımı					
Kooperatifçilik Uygulamaları Saha Ziyaretleri ve Eğitimler	YKF	Kooperatifçilik kültürünün faydalarının ve farkındalığının artırılması, kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması	Kooperatifçilik ve kurumsallaşma ile ilgili eğitimler Kooperatifçilik iyi uygulama örnekleri saha ziyaretleri Hasköy ve Korkut merkezli bir kooperatif girişiminin hayata geçirilmesi	Muş	-Muş Alparslan Üniversitesi -Tarımsal alanda faaliyet gösteren üretici ve yetiştirici birlikleri -Muş Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri Maliyetler: -Önder çiftçi ve üreticilerin belirlenerek eğitim ve iyi uygulama sürecine dahil edilmesi	Muş YDO	Mayıs Kasım

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
					-Kooperatif kurma sürecinde bürokratik anlamda sürecin hızlandırılması		
Süt Soğuk Zincir Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren STK'ların Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirilmesi ve İyi Uygulama Örnekleri Ziyaretleri	YKF	İlde üretilen sütün soğuk zincir vasıtasıyla ürün değer zincirine entegre edilmesini sağlayarak üreticilerin ve ilimizin sosyo ekonomik yönden gelişmesine katkı sunmak	STK Kurumsallaşma Faaliyetleri, E-ticaret ve pazarlama, Müşteri ilişkileri Kurumsal kaynak planlaması, Tedarik zinciri yönetimi vb konularda eğitim ve iyi uygulama örnekleri ziyaret	Muş	Bulanık-Malazgirt Süt Üreticileri Birliği Muş Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Muş Alparslan Üniversitesi Muş Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri	Muş YDO	Mayıs Ekim

EK-E Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve kapsamı
TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu	2020 yılında başlattığımız “Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van İlleri Yazılım Hareketi” kapsamında Ajans uzmanlarına yol gösterici nitelikte olacak bir raporun öncelikli ve acil olduğu düşünülmektedir. Daha önce hazırlanmış bu tür bir çalışma bulunmamaktadır ve bunun eksikliği hissedilmektedir. Bu çerçevede, 2022 yılında gerçekleştirilmesi planlanan Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Konferansı’nda ele alınacak konular ışığında bölgesel ve ulusal istihdam politikalarının planlama çalışmalarına altlık oluşturmak üzere “TRB2 Bölgesi Geleceğin Meslekleri ve Yazılım Raporu” hazırlanacaktır. Rapor hazırlığı kapsamında yazılım ve geleceğin meslekleri alanında çalışma yürüten uzmanlardan parçacıl hizmet alımının sağlanması planlanmaktadır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Araştırmada alanında uzman kişilerin danışmanlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle çalışma ajans uzmanları ile alanında uzman kişilerin katılımıyla bölge düzeyinde gerçekleştirilecektir.
TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Strateji Raporu	TRB2 Bölgesi dış pazarlara olan yakınlığı, genç nüfus yoğunluğunun yüksekliği, yatırım teşvikleri, sanayileşme potansiyeli, iç ve dış pazarlara ulaşım olanakları düşünüldüğünde belli sektörlerde küresel bir oyuncu olma potansiyeli taşımaktadır. Bu potansiyelin ortaya çıkarılması Bölge’nin finansal ve beşerî kaynaklarının gelecek vadeden ve katma değerli fark oluşturacak belli alanlara odaklı kullanılması ile mümkündür. Bu alanların ve alanlara müdahale noktalarının belirlenmesi ise akıllı uzmanlaşmanın sağlanması ve sürdürülebilir bir yenilikçilik sistem içerisinde öncü sektörleri ve bu sektörlerin ne şekilde geliştirilmesi gerektiğini belirlenmesi ile mümkündür.	Ajans	Ajans Personelleri Tarafından Yapılacaktır

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve kapsamı
Bitlis Balının Karakterizasyonunun Araştırılması	Bitlis balının kalite ve standardının belirlenerek marka, ekonomik değeri ve tanınırlığının artırılması amaçlanmaktadır.	Hizmet Alımı	Söz konusu araştırma raporu Bitlis Eren Üniversitesi akademisyenleri ile iş birliği içinde saha çalışması da yapılarak hazırlanacaktır.
Van Gölü Destinasyonu Turizm Master Planı	Destinasyon bazlı mevcut durum analizi ile plan, program ve projelerin tespitinin yapılacağı koruma-kullanma dengesini gözeterek Van Gölü Destinasyonu Turizm Master Planı hazırlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca Van Gölü'nün markalaşmasına ilham olabilecek örneklerin kıyı yönetim planları ve turizm stratejileri açısından incelenmesi ve bir model arayışına gidilmesi amaçlanmaktadır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Ajans uzmanlarının uzmanlık alanı olmayan Turizm, Markalaşma, Destinasyon bazlı strateji belirlenmesi konularında kısmi hizmet alımları gerçekleştirilebilir.
Van Gölü Havzası Ekoturizm Alanlarının Araştırılması	Van Gölü Havzası'nda ekoturizm potansiyelinin etkin şekilde değerlendirilmesine yönelik yatırım bazlı fizibilite çalışmaları yürütülmesi planlanmaktadır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Ekoturizm konusunda konu uzmanlarından danışmanlık hizmeti alınması, rapor tasarımı vb. konularda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
Van Gölü Çevresi Turizm Altyapısına Uygun Yatırım Alanları Kataloğu	Van Gölü'nün turizm yatırımları açısından değerlendirilebilecek alanlarının tespit edildiği; söz konusu alanların niteliksel özelliklerinin belirtildiği bir katalog hazırlanacak olup kataloğun çeşitli platformlarda yapılacak tanıtımı ile bölgeye yatırımcı çekilmesi ve yatırım teşvikleri lobi faaliyetleri için referans oluşturulması amaçlanmaktadır.	Ajans Uzmanları eliyle	

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve kapsamı
Kamp ve Karavan Turizmine Yönelik Potansiyel Taşıyan Alanların Belirlenmesi ve Projelendirilmesi	Van Gölü çevresinde kamp karavan turizmine uygun istasyonların tespiti için yerel kurumlarla görüşmeler yapılarak uygun yerlerin tespiti yapılacak ve yerel kurumlar bu konuda harekete geçirilecektir. Uygun yatırım alanları belirlenerek bu alanların projelendirilmesi sağlanacaktır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Peyzaj projeleri, tasarım vb. konularda hizmet alımı yapılacaktır.
Van Kent Belleği Raporunun Hazırlanması	Doküman ile kent belleği arşivi ve farkındalığı oluşturulacaktır. Ayrıca, Çalışma kapsamında sözlü tarih kayıtları, web portalı ile kent hafızasına ilişkin kitap, katalog, sosyal medya içerikleri vb. çalışmaların hazırlanması sağlanacaktır.	Hizmet Alımı	Konu uzmanı akademisyenler tarafından oluşturulacak proje ekibi ile hazırlanacaktır.
Tamamlanan Mali Desteklerin Etki Analiz Raporları	Ajans tarafından uygulanan mali destek programlarının etki analizi çalışmaları her yıl yapılmaktadır. 2022 yılı içerisinde 2015 yılında uygulanan Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Mali Destek Programı'nın program sonrası değerlendirme raporu ve etki analizi çalışması yapılacaktır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Anket yoluyla veri toplama işi için anketörler çalıştırılacak ve bunun için hizmet alımı yapılacaktır.
Kırsal Kalkınma Politikalarının Geliştirilmesi ve Strateji Eylem Planının Hazırlanması	2024-2027 Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında bölgenin kırsal kalkınmasına yönelik politikaların belirlenmesine altlık oluşturması amacıyla Strateji Eylem Planı dokümanı hazırlanacaktır.	Hizmet Alımı	Eylem planı hazırlanması için hizmet alımı yapılacaktır.
Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı	Muş Ovası yaklaşık 165.000 hektarlık alan ile Türkiye'nin en büyük üçüncü ovasıdır. Muş ili ovalarında genel olarak tahıl ve yem bitkileri ekimi yapılmaktadır. Ayrıca, ova arazilerinin bir kısmı da çayır ve mera vasfındadır. Muş ilinin 344.842 hektar toplam tarım arazisinin 158.215 hektarı (%45,8) sulanabilir yapıdadır. Ovanın sahip olduğu bu potansiyelin ülke ekonomisine kazandırılması amacıyla	Hizmet alımı	Açık ihale yöntemi ile 2021 yılında hizmet alımı yapıldı.2022 Eylül ayında çalışma tamamlanacaktır.

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve kapsamı
	“Muş Ovası Tarım Strateji ve Eylem Planı” hazırlanmaktadır.		
Manda Sütü Değer Zinciri Analizi	Manda sütü sektöründe oluşturulan değer büyüklüğü, kullanılan teknoloji, lojistik ve tedarik imkânlarını araştırmak, manda sütü sektörü pazar büyüklüğü ve ulusal-küresel ölçekte rekabet üstünlüğü sağlayacak alanları ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.	YDO personelleri tarafından	-
2023 Sonrası Bölge Planı, BGUS Çalışmaları ve Kurumsal Stratejik Planın Hazırlanması	Bölge planı hazırlanması aşamasında Ajans paydaşlarının da katılımıyla Bölge Planı’na altlık teşkil edecek sektörel veriler toplanacak, Ajans koordinasyonunda araştırma ve analiz çalışmaları gerçekleştirilecektir. Toplanacak veriler ve yapılacak araştırmalar sonucunda ulaşılan sonuçlar ile bölgenin mevcut durumu analiz edilecektir. Analizler sonucunda gelişme potansiyeli olan sektörlerle yönelik anketler ve saha araştırmaları uygulanacak, odak grup toplantıları ve çalıştaylar yapılacaktır. Bu çalışmalar 2024-2028 döneminde bölgenin, illerin ve ilçelerin strateji ve eylem planlarının belirlenmesine altlık oluşturacaktır. Bununla birlikte Ajans personeli marifetiyle 2022 sonrası Kurumsal Stratejik Plan hazırlanacaktır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Veri toplama ve verilerin analiz edilmesi kapsamında parçacıl hizmet alımı gerçekleştirilecektir.